

Skyddad natur 31 dec 1999

Protected nature 1999

» i korta drag

3,15 milj ha landareal skyddat

Naturskyddet i Sverige regleras enl. miljöbalken, som instiftades 1999-01-01. Fram till dess gällde naturresurslagen (NRL), naturvårdslagen (NVL) och miljöskyddslagen (ML).

Totalt omfattade 1999-12-31 skyddsformerna enl miljöbalken 3 150 000 ha land, vilket motsvarar 7,7 % av Sveriges landareal.

Sammanfattning av skyddade arealer enl miljöbalken 1999-12-31

Overview of protected areas in Sweden

Omr ådestyp	Antal	Total areal, ha	därav landareal, ha
Nationalparker (NP)	26	652 396	590 683
Naturreservat (NR)	2 122	2 922 872	2 353 399
Naturvårdsområden (NVO)	139	223 816	145 986
Djurskyddsområden (DSO)	1 060	107 828	60 228
Summa 1999	3 347	3 906 912	3 150 296
Summa 1998	3 289	3 883 364	3 136 995

Omkr. 3,3 procent skogsmark är skyddad

Av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt är att se på hur stora arealer av produktiv skogsmark som omfattas av totalt skydd med stöd av miljöbalken. Många organismgrupper är knutna till sådana produktiva skogsmiljöer. Den produktiva skogsmarksarealen inom naturreservat som omfattas av totalt skydd var 1999-12-31 ca 602 000 ha. Till det kan läggas närmare 40 000 ha inom nationalparkerna och ytterligare areal förvärvat av Naturvårdsverket. Tillsammans utgör denna skyddade produktiva skogsmark 760-785 000 ha, vilket motsvarar 3,2 till 3,4 % av den totala arealen produktiv skogsmark i Sverige.

Barrskog är den naturtyp som dominerar inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden, ca 24 %. Även lövskog, 11 %, och vegetationstäckt öppen fastmark, 22 %, är väl representerade. 18 % utgörs av vatten.

De skyddade myrarna uppgick 1999-12-31 till drygt 423 000 ha. Detta kan jämföras med den totala myrarealen, som uppgår till ca 5 milj. ha. Huvuddelen av de skyddade myrarna ligger i de tre nordligaste länen.

Maria Tiricke, Naturvårdsverket
Tfn 08-698 13 30, maria.tiricke@environ.se

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Hans Ansen, SCB
tfn 08-506 947 32, hans.ansen@scb.se

Fyra marina reservat är avsatta. Alla dessa är samtidigt NP, NR eller NVO.

En nationalstadspark har hittills inrättats.

Den skyddade arealen är mycket ojämnt fördelad i landet. Av den totala arealen nationalparker och naturreservat ligger drygt 2,7 milj ha, eller ca 77 %, i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län. Inom dessa län ligger tyngdpunkterna av skyddade områden i fjällen eller längs kanten av fjällkedjan.

Skyddade områden av något slag saknas helt i 15 av landets 289 kommuner. I hälften av kommunerna, 151 st., är mer än 1 % av landarealen skyddad i någon form, medan 32 kommuner har mer än 10 % av sin landareal skyddad. Allra störst andel skyddad landareal återfinns i Salems kommun (59 %) och Sorsele (57 %). I absoluta tal dominerar inre Norrlands ytstora kommuner, som Jokkmokk, Gällivare och Sorsele.

För att säkra skyddade områden avsattes under 1999 ca 297 milj. kr. Av detta avser 197 milj. kr köp, 92,5 milj. kr ersättning för intrång och 7,5 milj. kr bidrag. Därutöver har Skogsstyrelsen betalat ut 30,1 milj kr som ersättning för biotopskydd .

Skyddet av biotoper regleras i miljöbalken 7 kap 11 § och består av tre olika typer av skydd enligt områdesskyddsförordningen 5-7 §§. 1 149 områden med 3 236 ha har avgränsats av skogsvårdsstyrelserna enligt områdesskyddsförordningens 6 §. Länsstyrelserna har avgränsat biotoper i 67 områden omfattande 128 hektar enligt områdesskyddsförordningens 7 §.

Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv regleras i miljöbalken 3 kap. 6 §. För naturvård är avsatt 10,4 milj. ha och för friluftsliv 10,9 milj. ha.

I miljöbalken 4 kap. 6 § framgår vilka älvar som skyddas mot vattenkraftutbyggnad. Det rör sig om de fyra nationalälvarna Torne-, Kalix-, Pite- och Vindelälven samt ytterligare 40 delavrinningsområden med en totalareal om 153 289 km². Dessutom är 10 älvsträckor skyddade.

De nordiska länderna har stora arealer skyddad natur per invånare jämfört med övriga Europa. Många andra europeiska länder har dock större andel skyddad natur av totala arealen, trots större befolkningstäthet.

En femtedel av den skyddade arealen består av vatten

Innehåll

Statistiken med kommentarer	6
Nationalparker	6
Naturresevat	8
Avstånd till nationalparker och naturresevat	10
Naturvårdsområden	13
Naturminnen	15
Djurskyddsområden	16
Skyddsmotiv	18
Naturtyper	19
Skyddad skogsmark	23
Storleksfördelning	27
Skyddad myr	28
Naturvårdsförvaltare	29
Skötselplaner	30
Fridlysta djur- och växtarter	31
Biotopskydd	32
Marina resevat	33
Kommunala beslut	34
Riksintressanta områden	35
Skyddade älvar	36
Nationalstadsparker	37
Kostnader	38
Internationell utblick	39
Fördelning av NP, NR, NVO och DSO påkommuner	40

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1	Nationalparker 1999-12-31	6
Figur 1	Nationalparker 1999-12-31	7
Tabell 2	Naturresevat länsvis 1999-12-31	8
Figur 2	Naturresevat 1999-12-31	9
Tabell 3	Folkmängd inom olika avstånd från nationalparker och naturresevat	10
Figur 3	Folkmängd inom olika avstånd från nationalparker och naturresevat	10
Figur 4	Areal nationalparker och naturresevat inom 20 km efter antal invånare	10
Figur 5	Areal nationalpark och naturresevat inom 20 km. Ha	11
Figur 6	Areal nationalpark och naturresevat inom 50 km. Ha	11
Tabell 4	Nationalparker och naturresevat inom 50 km kring de 10 största tätorterna	12
Tabell 5	Landareal nationalparker och naturresevat per person	

	inom 50 km kring de 10 största tätorterna, m ²	12
Tabell 6	Naturvårdsområden länsvis 1999 -12-31	13
Figur 7	Naturvårdsområden 1999 -12-31	14
Tabell 7 och figur 8	Naturminnen länsvis 1999-12-31	15
Tabell 8	Djurskyddsområden länsvis 1999 -12-31	16
Figur 9	Djurskyddsområden 1999 -12-31	17
Tabell 9	Huvudsakliga skyddsmotiv 1999-12-31	18
Figur 10	Huvudsakliga skyddsmotiv	18
Tabell 10	Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden länsvis 1999 -12-31. Hektar	19
Tabell 11	Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden länsvis 1999 -12-31. Procent	19
Figur 11	Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden länsvis 1999 -12-31. Procent av skyddade arealer	20
Figur 12	Naturtypernas procentuella fördelning	22
Tabell 12	Skyddad produktiv skogsmark 1999-12-31 inom naturreservat. Hektar	23
Figur 13	Totalt, begränsat och inget skydd av skog i naturreservat	25
Tabell 13	Skyddad skog i nationalparker 1999-12-31	26
Tabell 14a och figur 14a	De 10 största naturreservaten 1999-12-31. Hektar	27
Tabell 14b och figur 14b	De 10 största naturvårdsområdena 1999-12-31. Hektar	27
Tabell 14c och figur 14c	De 10 största djurskyddsområdena 1999-12-31. Hektar	27
Tabell 15	Storleksfördelning av skyddade områden 1999 -12-31	28
Tabell 16 och figur 15	Skyddad myr inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden 1999 -12-31. Hektar	28
Tabell 17	Naturvårdsförvaltare inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden 1999 -12-31	29
Tabell 18	Skötselplaner för naturreservat och naturvårdsområden 1999-12-31	30
Tabell 19	Djur- och växtarter fridlysta i hela riket 1999-12-31	31
Tabell 20	Biotopskyddsområden 1999 -12-31	32
Tabell 21	Marina reservat 1999-12-31	33
Figur 16	Marina reservat 1999-12-31	33
Tabell 22	Kommunala beslut om NR och NVO till 1999-12-31	34
Tabell 23	Riksintressanta områden, areal i hektar	35
Tabell 24	Älvar skyddade mot vattenkraftsutbyggnad	36
Tabell 25	Nationalstadspark	37
Figur 17	Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken	37
Tabell 26a och figur 18	Kostnader för säkrade områden 1999, tkr	38
Tabell 26b	Fördelning på olika markåkomstformer	38
Tabell 27	Skyddad natur i ett antal europeiska länder 1997	39
Figur 19	Skyddad areal (NP, NR, NVO och DSO) kommunvis, procent av total landareal i resp. kommun)	41
Tabell 28	Skyddad natur per kommun 1999	42

Fakta om statistiken	47
<hr/>	
Detta omfattar statistiken	47
Definitioner och förklaringar	47
Sågörs statistiken	49
Naturvårdsregistret – historik och uppläggnig	49
Statistikens tillförlitlighet	49
Summary	51
<hr/>	
Overview of protected areas in Sweden 1999	51
List of terms	53

Statistiken med kommentarer

Nationalparker

Tabell 1 Nationalparker 1999-12-31

Table 1 National parks

Namn	Län	Kommun	Areal tot, ha	Areal land, ha	Skyddsmotiv
Ängsö	AB	Norrtälje	188	73	BOKLR
Tyresta	AB	Haninge	1 970	1 880	BZOSXGKR
Store mosse	F	Tyresö Gnosjö Vaggeryd Värnamo	7 850	7 491	BOESGL
BlåJunfrun	H	Oskarshamn	191	66	GL
Norra Kvill	H	Vimmerby	111	109	BZOS
Gotska Sandön	I	Gotland	4 500	3 638	ZGL
Stenshuvud	M	Simrishamn	302	242	BZOSGKLR
Dalby Söderskog	M	Lund	37	37	BSK
Trestickan	O	Dals-Ed	2 909	2 722	GLS
Djurö	O	Mariestad	2 400	315	BZOSGKFLR
Tiveden	O	Karlsborg	1 353	1 216	BSGFL
Garphyttan	T	Laxå	111	111	K
Färnebofjärden	U	Heby Sala	10 100	5 990	BZFGKORS
	W	Avesta			
	X	Sandviken			
Töfsingsdalen	W	Älvdalen	1 615	1 613	ZSGL
Hamra	X	Ljusdal	29	28	BS
Skuleskogen	Y	Kramfors Örnsköldsvik	2 950	2 650	BSGL
Sånfjället	Z	Härjedalen	10 440	10 400	ZSGL
Björnlandet	AC	Åsele	1 130	1 095	SK
Abisko	BD	Kiruna	7 700	6 877	BEGFLR
Muddus	BD	Jokkmokk Gällivare	49 340	47 880	BZOSGLR
Padjelanta	BD	Jokkmokk	198 400	167 100	BZOGKLR
Pieljekaise	BD	Arjeplog	15 340	13 998	SL
Sarek	BD	Jokkmokk	197 000	193 100	BZOGLR
Stora Sjöfallet	BD	Jokkmokk Gällivare	127 800	118 700	BZOSGLR
Vadvetjåkka	BD	Kiruna	2 630	2 582	BGL
Haparanda skärgård	BD	Haparanda	6 000	770	BOGKR
Summa 1999			652 396	590 683	
Summa 1998			652 396	590 683	

Kommentarer till tabell 1 och figur 1

1. Ca 95 % av den totala nationalparksarealen ligger inom fjällområdet i Norrbottens län (Abisko, Stora Sjöfallet, Sarek, Pieljekaise, Vadvetjåkka, Padjelanta) eller fjällnära i samma län (Muddus). Således råder en stor naturgeografisk obalans när det gäller de befintliga nationalparkerna.

2. Av den totala nationalparksarealen utgör ca 9 % vatten (se vidare tabell 10 och kommentarer till denna).

3. År 1989 presenterade Naturvårdsverket en Nationalparksplan för Sverige. Denna utgör verkets förslag till nytt nationalparkssystem. Tjugo områden föreslås som nya nationalparker. Planen innebär även att ett antal befintliga nationalparker föreslås upphävas. Sammantaget kommer Nationalparksplanen, när den är genomförd, att föra med sig en jämnare representation av de olika landskapstyper som finns i Sverige och därmed också en bättre geografisk balans.

Om alla förslag realiseras, kommer den totala arealen inom nationalparker att mer än trefaldigas.

4. De flesta nationalparkerna bildades redan före Naturvårdsverkets tillkomst år 1967. De första (9 stycken) avsattes redan år 1909. Under 90-talet har Björnlandet, Djurö, Tyresta, Haparanda skärgård, Trestickan och Färnebofjärden avsatts.

5. Av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden) utgör nationalparkernas landareal 18,8 %.

6. Skyddsmotiven förklaras i avsnittet "Fakta om statistiken".

Figur 1 Nationalparker 1999-12-31

Chart 1 National parks

Naturresevat

Tabell 2 Naturresevat länsvis 1999-12-31

Table 2 Nature reserves by county

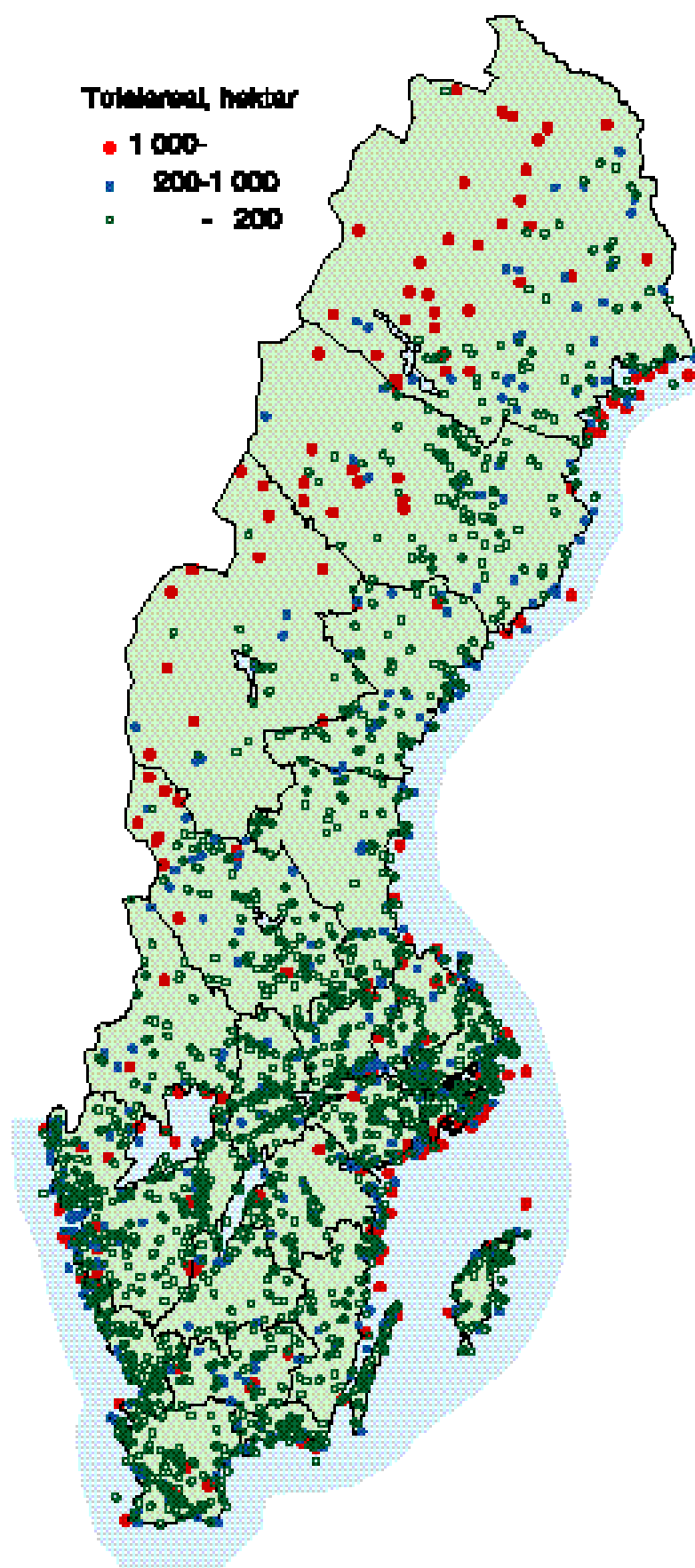
Län	Antal	Areal totalt, ha	Därav landareal, ha	Andel landareal av totalarealen, %
AB	169	69 622	22 623	32
C	67	26 663	14 907	56
D	72	34 491	10 686	31
E	85	40 430	10 032	25
F	58	5 043	4 546	90
G	68	11 338	6 766	60
H	110	30 417	10 832	36
I	63	70 514	5 716	8
K	63	11 001	5 423	49
M	143	62 451	16 254	26
N	108	11 592	8 752	76
O	272	68 452	39 372	58
S	61	89 699	35 464	40
T	84	9 608	6 529	68
U	78	25 326	12 095	48
W	130	209 935	204 275	97
X	87	17 634	9 270	53
Y	85	17 677	12 865	73
Z	37	432 209	406 327	94
AC	133	784 132	716 879	91
BD	149	894 638	793 786	89
Summa 1999	2 122	2 922 872	2 353 399	81
Summa 1998	2 066	2 900 044	2 341 065	81

Kommentarer till tabell 2 och figur 2

- 82 % av landarealen i naturresevat ligger i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Inom dessa län ligger merparten av reservaten i fjällområdet eller det fjällnära området (ovanför den s.k. skogsodlingsgränsen).
- Även Dalarnas län har en stor andel av den totala landarealen naturresevat, 9 %. Ytan här domineras av fem resevat i Dalafjällen: Långfjället, Fulufjället, Drevfjället, Stådjan-Nipfjället och Vedungsfjället.
- Ovanstående innebär att vissa naturgeografiska regioner och deras naturtyper är klart underrepresenterade bland den skyddade arealen (se även kommentar 1 till tabell 1). Det gäller främst naturgeografiska regioner i den mellanboreala och den sydligt boreala zonen samt regioner i resten av Svealand och Götaland.
- Av den totala reservatsarealen i landet utgör 19 % vatten (se vidare tabell 10 och kommentarer till denna).
- Av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturresevat, naturvårdsområden och djurskyddsområden) utgör resevatlandarealen 75 %.
- Sedan 1967, året då Naturvårdsverket och länsstyrelsernas naturvårdsenheter (i dag miljövårdsenheter) bildades, har antalet naturresevat ökat från 360 till 2 122. Under samma tid har den totala landarealen ökat från ca 25 000 ha till 2 353 000 ha.
- Observera att antalet områden påverkas av att registrering sker länsvis. Ett sammanhängande område som går över länsgränser blir därmed fördelat på flera "länsområden". Antalet sammanhängande områden i riket som helhet är därför något färre än det i "Summa 1999" angivna. O, P och R län, förutom Habo och Mullsjö kommuner, slogs samman till ett län 1.1.1998. Objekt som delas av tidigare länsgräns redovisas här dock fortfarande som två objekt.
- Totalarealen naturresevat ökade under 1999 med 22 800 hektar.

Figur 2 Naturresevat 1999-12-31
Chart 2 Nature reserves

Avstånd till nationalparker och naturreservat

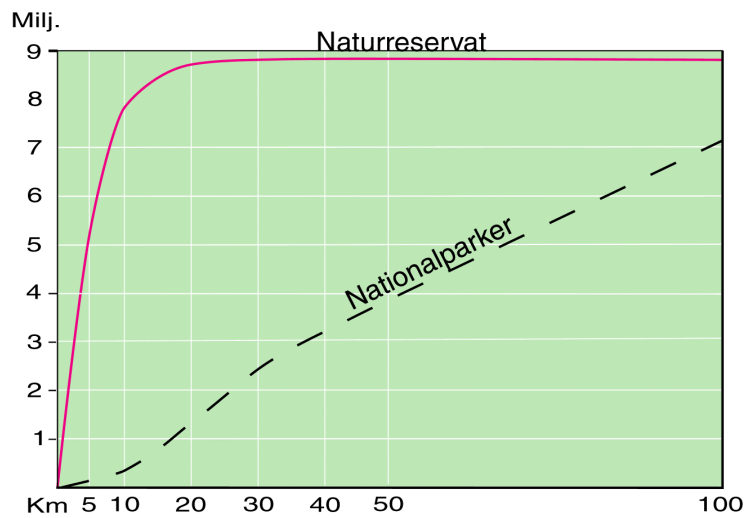
Tabell 3 Folkmängd inom olika avstånd från nationalparker och naturreservat

Table 3 Population within different distances from national parks and nature reserves

Avstånd	Nationalparker, antal personer	% av tot bef	Naturreservat, antal personer	% av tot bef	Nationalparker o naturreservat	% av tot bef
Inom	0	0,0	7 500	0,1	7 500	0,1
5 km	94 100	1,1	5 050 000	57,1	5 058 000	57,2
10km	299 200	3,4	7 800 000	88,2	7 809 000	88,3
20 km	1 299 200	14,7	8 725 000	98,6	8 735 000	98,7
30 km	2 459 700	27,8	8 813 000	99,6	8 813 000	99,6
40 km	3 225 900	36,5	8 836 000	99,9	8 836 000	99,9
50 km	3 852 900	43,5	8 847 500	100,0	8 847 500	100,0
100km	7 232 100	81,7	8 847 500	100,0	8 847 500	100,0

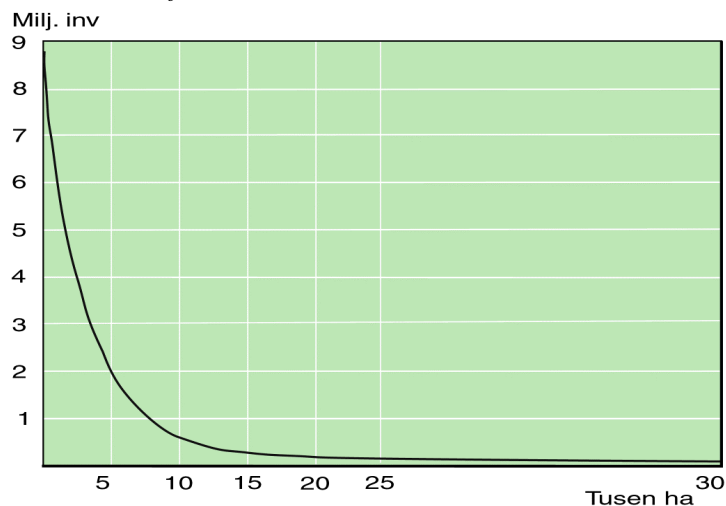
Figur 3 Folkmängd inom olika avstånd från nationalparker och naturreservat

Chart 3 Population within different distances from national parks and nature reserves

Figur 4 Areal nationalparker och naturreservat inom 20 km efter antal invånare

Chart 4 Area of national parks and nature reserves within 20 km by number of inhabitants

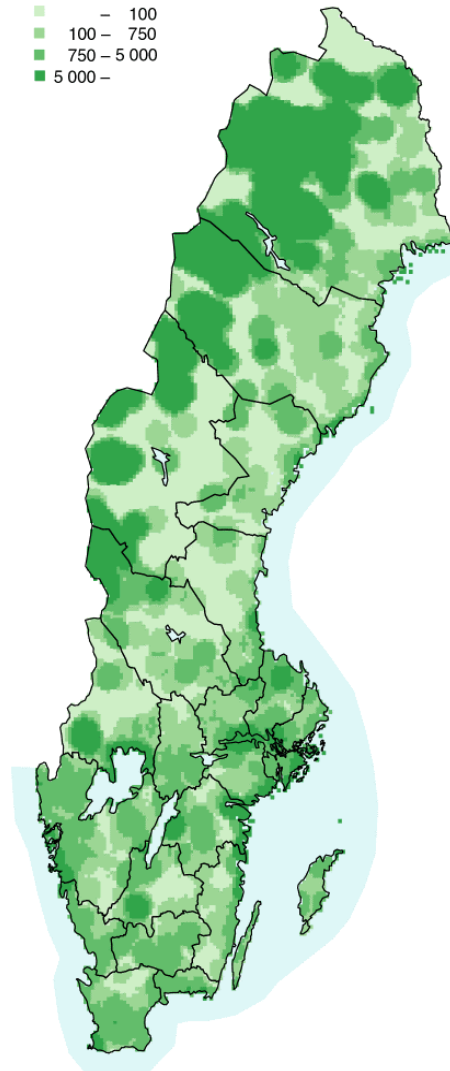
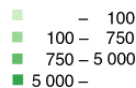
Kommentarer till tabell 3 och figurerna 3-4 ovan och 5-6 nedan

1. Ca 7 500 personer har sin bostad i nationalpark eller naturreservat. Inom fem km når drygt fem milj. invånare denna typ av skyddsobjekt. Närmare 99 % av befolkningen har tillgång till nationalpark eller naturreservat inom 20 km från bostaden. Inom 50 km har hela befolkningen denna tillgång.
2. Nationalpark når 82 % av befolkningen inom 10 mil från bostaden.
3. Figur 4 visar hur stor areal (land och vatten) nationalpark eller naturreservat man når inom 20 km från bostaden. Ca 1 500 personer når minst 50 000 ha sådan areal inom detta avstånd. Närmare en milj. personer når minst 8 000 ha, och ca fyra milj. når minst 2 500 ha. Bor man mitt i ett naturreservat, och detta sträcker sig 20 km åt alla håll, har man tillgång 125 600 ha skyddad areal. Ingen i landet bor så. Drygt 100 000 personer når över huvudtaget inte nationalpark eller naturreservat inom 20 km från bostaden.
4. Kartorna nedan visar tillgången på arealer nationalpark och naturreservat inom 20 km resp 50 km från punkter utlagda över Sveriges yta med 5 km avstånd från varandra.

Figur 5 Areal nationalpark och naturreservat inom 20 km. Ha

Chart 5 Area of national parks and nature reserves within 20 km.

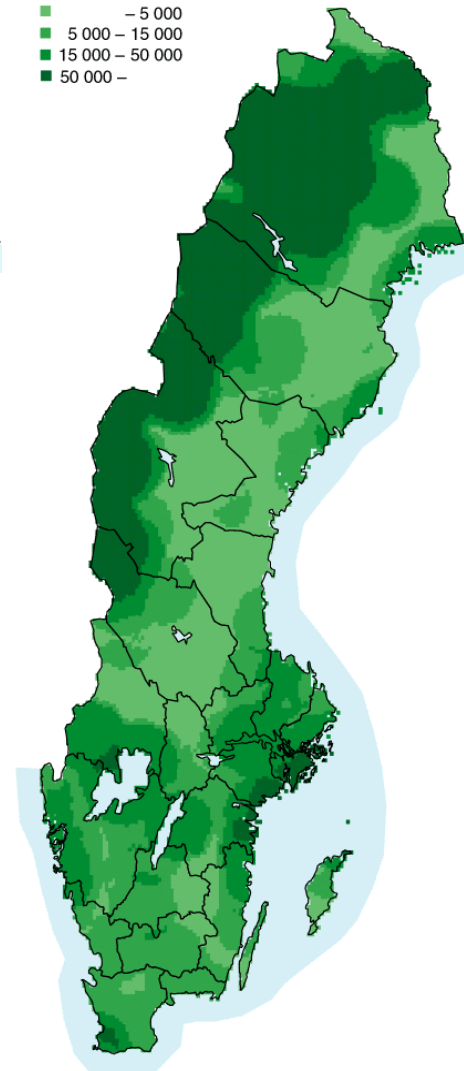
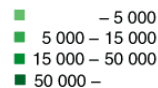
Hectares

Figur 6 Areal nationalpark och naturreservat inom 50 km. Ha

Chart 6 Area of national parks and nature reserves within 50 km.

Hectares

Tabell 4 Nationalparker och naturreservat inom 50 km kring de 10 största tätorterna*Table 4 National parks and nature reserves within 50 km around the 10 largest cities*

Tätort	Areal NP, ha	därav land	Areal NR, ha	därav land	Sa areal NP och NR, ha	därav land	Totalt areal inom 50 km	därav land	% NP o NR total areal	därav land
Stockholm	2 060	1 950	65 920	24 390	67 980	26 340	1 370 920	916 050	5,0	2,9
Göteborg	0	0	30 730	15 110	30 730	15 110	1 156 400	643 910	2,7	2,3
Malmö	40	40	51 340	7 550	51 380	7 590	971 670	431 700	5,3	1,8
Uppsala	0	0	22 070	15 690	22 070	15 690	947 420	860 370	2,3	1,8
Västerås	0	0	28 000	12 060	28 000	12 060	933 100	832 770	3,0	1,4
Linköping	0	0	10 960	3 270	10 960	3 270	939 320	834 850	1,2	0,4
Örebro	110	110	5 170	3 910	5 280	4 020	929 150	837 410	0,6	0,5
Helsingborg	0	0	6 740	5 590	6 740	5 590	920 550	412 000	0,7	1,4
Norrköping	0	0	17 550	2 700	17 550	2 700	913 070	776 080	1,9	0,3
Jönköping	7 850	7 490	15 010	14 590	22 860	22 080	1 012 480	905 890	2,3	2,4
De 10	10 060	9 590	229 240	99 420	239 300	100 010	8 240 200	5 830 000	2,9	1,7

Tabell 5 Landareal nationalparker och naturreservat per person inom 50 km kring de 10 största tätorterna, m²*Table 5 Land area of national parks and nature reserves per person within 50 km around the 10 largest cities, m²*

Tätort	Nationalpark	Naturreservat	Totalt
Stockholm	17	212	229
Göteborg	0	314	314
Malmö	2	322	324
Uppsala	0	1 308	1 308
Västerås	0	1 196	1 196
Linköping	0	353	353
Örebro	12	431	443
Helsingborg	0	662	662
Norrköping	0	320	320
Jönköping	937	1 826	2 763

Kommentarer till tabellerna 4 och 5

1. Den totala ytan inom 50 km runt de 10 största tätorterna uppgår alltså till 8,2 milj. ha, varav 5,8 milj. ha land. Nationalparker och naturreservat inom denna yta utgör 239 300 ha varav 100 000 ha land.

2. Vid beräkning av summa för de 10 tätorterna har hänsyn tagits till att somliga områden faller inom flera tätorters 50-kmszon. Dubbelräkning av sådana områden förekommer således inte.

3. Arealen land nationalpark och/eller naturreservat per tätortsboende inom 50 km från tätortsgränsen är, av de 10 största tätorterna, högst i Jönköping med 2 763 m². Det lägsta värdet har Stockholms tätorts invånare med 229 m².

Många har cykelavstånd till nationalpark eller naturreservat

Naturvårdsområden

Tabell 6 Naturvårdsområden länsvis 1999 -12-31

Table 6 Nature management areas by county

Län	Antal	Areal totalt, ha	därav landareal, ha	Andel landareal av totalarealen, %
AB	15	12 893	6 827	53
C	-	-	-	-
D	4	2 636	2 037	77
E	2	311	311	100
F	3	2 381	1 726	72
G	3	232	177	76
H	17	9 268	9 268	100
I	7	12 306	12 049	98
K	2	965	817	85
M	9	6 289	5 990	95
N	5	5 290	1 560	29
O	38	95 161	40 057	42
S	1	11 400	10 000	88
T	1	14 800	13 500	91
U	1	8 700	8 100	93
W	6	25 525	23 187	91
X	13	7 175	3 274	46
Y	3	6 841	5 963	87
Z	1	270	265	98
AC	6	690	210	30
BD	2	683	668	98
Summa 1999	139	223 816	145 986	65
Summa 1998	135	223 072	145 018	65

Kommentarer till tabell 6 och figur 7

1. Skyddsformen naturvårdsområde, som infördes i naturvårdslagen 1974, upphörde i och med införandet av miljöbalken 1999-01-01. De områden som avsåts skall vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat.

2. Lagstiftningen gav denna skyddsform en stor begränsning (föreskrifterna får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet). Skyddsformen ansågs lämplig att användas i stället för reservatsbildning i de fall det inte var nödvändigt att avsevärt försvåra markanvändningen för att uppnå syftet med förordnandet. Exempel var ytterskärgräddor, marina miljöer och skogsområden för friluftslivet.

3. Naturvårdsområden utgör endast en mindre andel, 4,6 %, av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden). Totalarealen naturvårdsområden ökade under 1999 med endast ca 750 hektar. Orsaken till att områden tillkommit under 1999 är att handläggningen för avsättning som naturvårdsområde påbörjades innan miljöbalken trädde i kraft.

4. Av den totala arealen naturvårdsområden utgör vatten 35 %

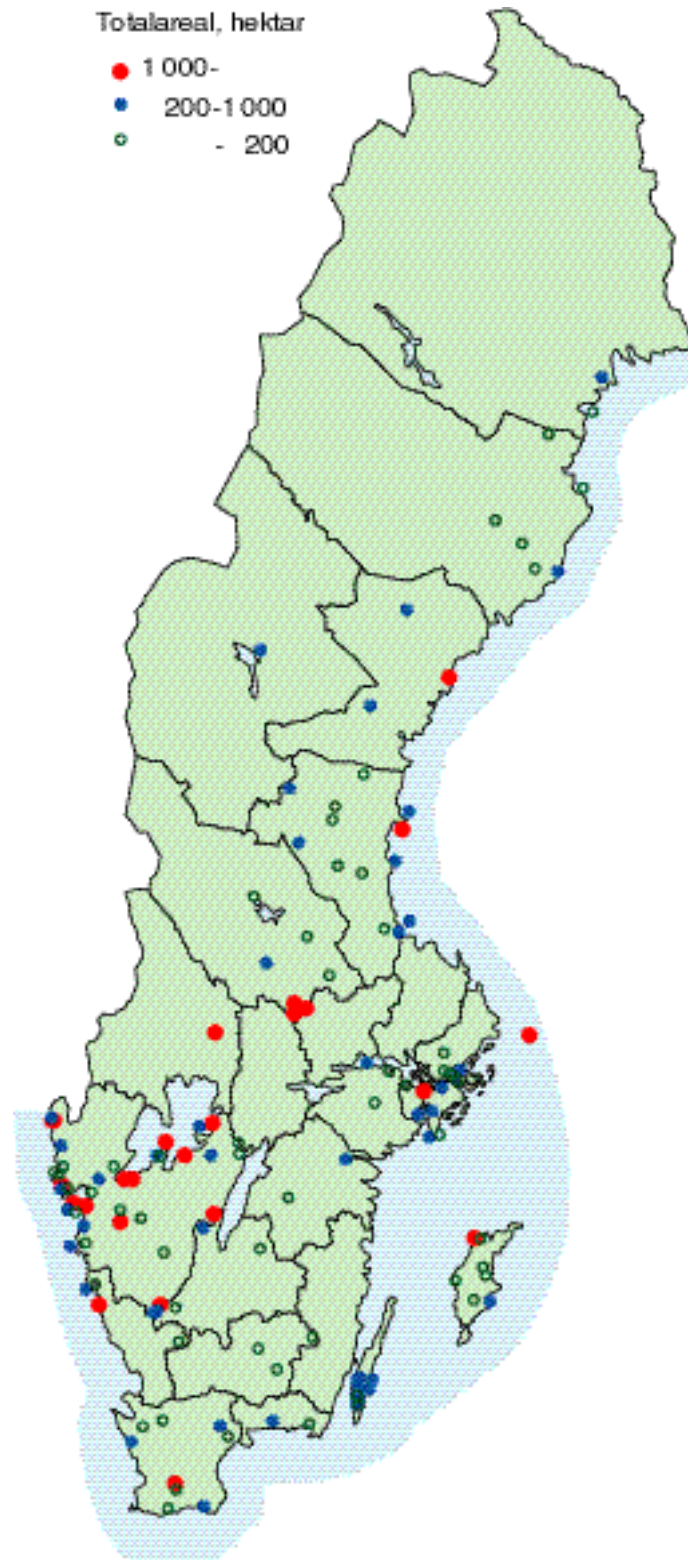
5. Observera att antalet områden påverkas av att registrering sker länsvis. Ett sammanhängande område som går över länsgränser blir därmed fördelat på flera "länsområden". Det totala antalet sammanhängande områden i riket kan därför vara något lägre än det i "Summa 1999" redovisade.

6. Den största totalarealen med naturvårdsområden återfinns i Västra Götalands län. Här återfinns många marina områden (Gullmarn och områden med grunda mjukbottenar) bland naturvårdsområdena. I Örebro, Västmanlands och Dalarnas län dominerar det stora naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten som sammantaget har en totalareal på ca 48 500 ha.

7. Summering av de arealer som erhålls med hjälp av de digitala gränserna i d.s.k. NAVO-basen ger en totalareal för riket som ligger ca. 50 000 ha lägre än den i tabellen redovisade.

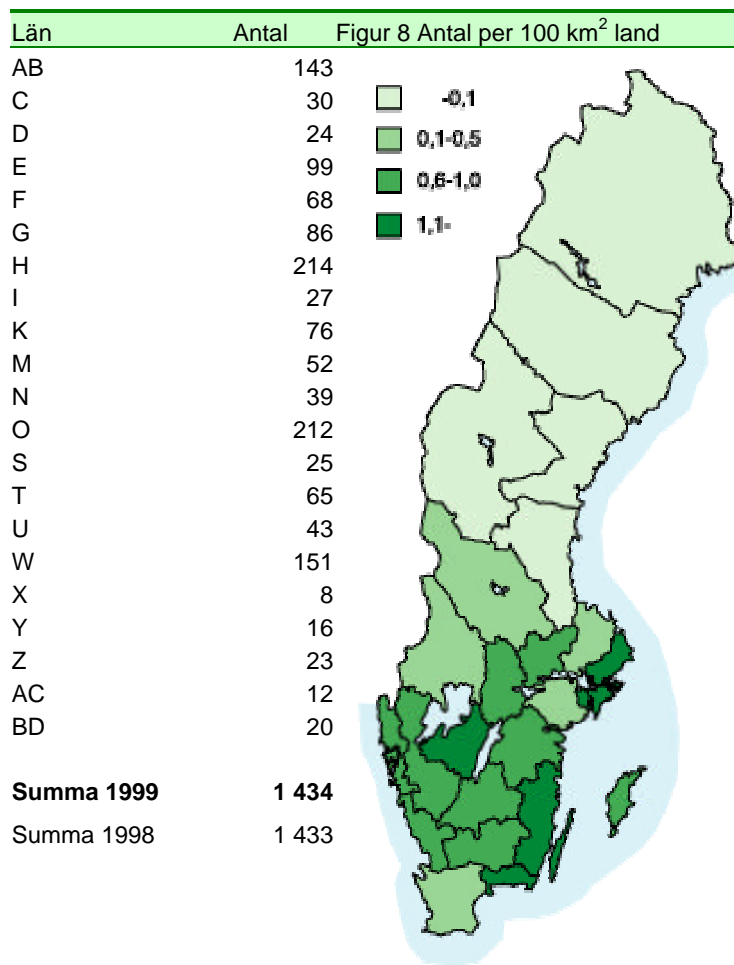
Figur 7 Naturvårdsområden 1999 -12-31

Chart 7 Nature management areas

Naturminnen

Tabell 7 och figur 8 Naturminnen länsvis 1999-12-31
Table 7 and chart 8 Natural monuments by county

Kommentarer till tabell 7 och figur 8

1. Eftersom naturminnen i huvudsak utgörs av punktobjekt är det inte meningsfullt att redovisa totalareal eller landareal för denna skyddsform. Naturminnenas andel av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, naturminnen och djurskyddsområden) är försumbar.

2. Merparten av naturminnena är avsatta genom äldre beslut och med stöd av tidigare naturvårdslagstiftning. De flesta utgörs av mer eller mindre märkliga, oftast äldre träd. Andra objekt är flyttblock och jättegrytor. Även mindre områden (vanligtvis mindre än 1 ha) som t.ex växtplatser för ovanliga växter eller småholmar förekommer bland naturminnena.

3. Någon betydande ökning av antalet naturminnen är inte att vänta. Endast ett område kom till under 1999.

Djurskyddsområden

Tabell 8 Djurskyddsområden länsvis 1999 -12-31

Table 8 Wildlife sanctuaries by county

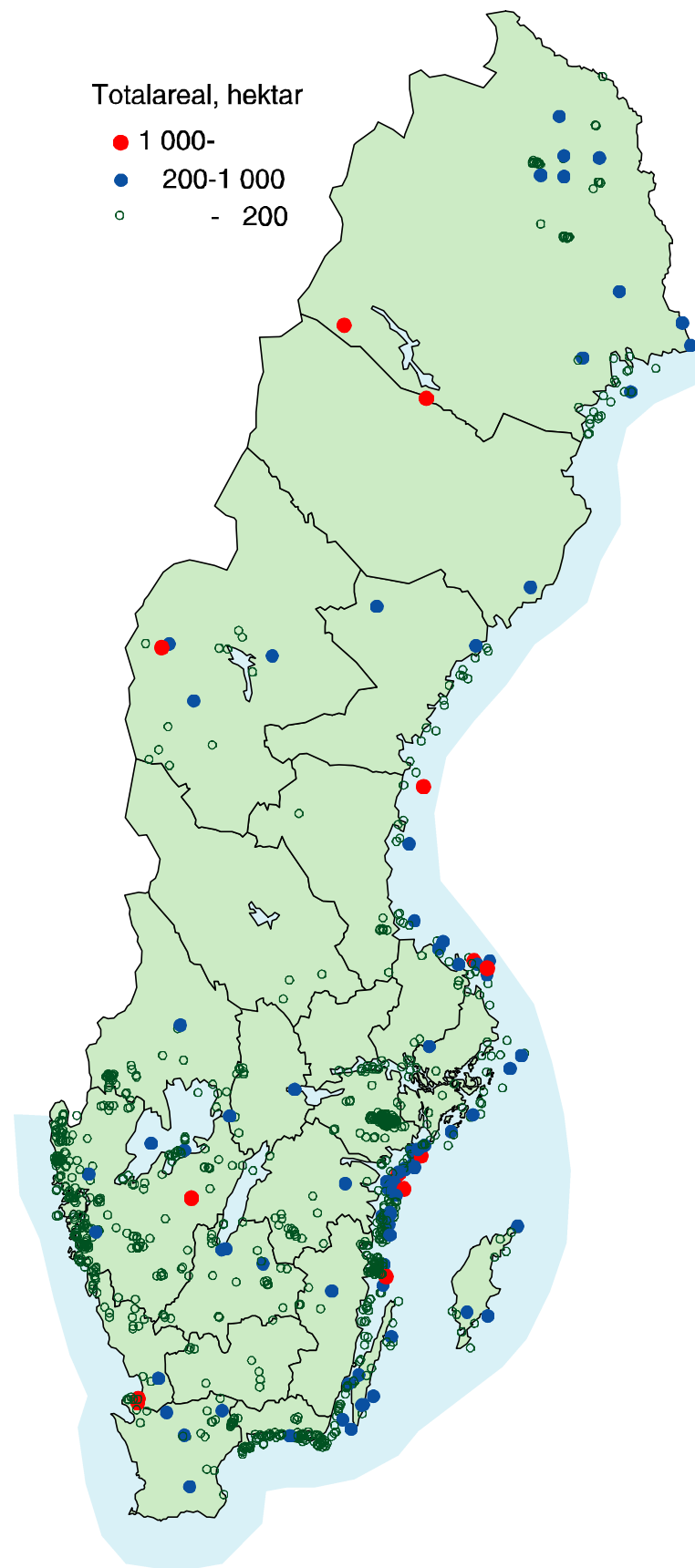
Län	Antal	Areal totalt, ha	därav landareal, ha	Andel landareal av totalarealen, %
AB	30	1 653	507	31
C	30	4 896	333	7
D	162	8 213	848	10
E	70	9 842	806	8
F	28	709	273	39
G	6	114	33	29
H	119	5 577	878	16
I	12	1 502	439	29
K	70	1 548	577	37
M	61	9 181	1 768	19
N	23	568	202	36
O	280	8 335	5 048	61
S	39	678	147	22
T	2	232	98	47
U	8	54	3	6
W	6	157	100	63
X	24	2 600	53	2
Y	17	303	228	75
Z	13	1 756	1 115	63
AC	2	1 425	1 275	89
BD	58	48 485	45 487	94
Summa 1999	1 060	107 828	60 228	56
Summa 1998	1 062	107 852	60 229	56

Kommentarer till tabell 8 och figur 9

1. Närmare hälften av den sammantagna totalarealen av djurskyddsområdena utgörs av vatten.
2. Ca 75 % av den sammanlagda landarealen av djurskyddsområdena ligger i Norrbottens län. Det arealmässigt helt dominerande objektet är fågelskyddsområdet Tjålmejaure (44 000 ha).
3. De allra flesta djurskyddsområden är avsatta till skydd för fågellivet. I övriga fall är områdena avsatta till skydd för sälar eller för en kombination av fågel- och sälskydd.
4. Föreskrifter om tillträdesförbud kan även meddelas inom ramen för ett förordnande om nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller naturminne. De områden som berörs av tillträdesförbud på detta sätt redovisas inte i tabell 8.
5. Av den sammanlagda skyddade landarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden) utgör landarealen av djurskyddsområdena ca 2 %).

Figur 9 Djurskyddsområden 1999 -12-31
Chart 9 Wildlife sanctuaries

Skyddsmotiv

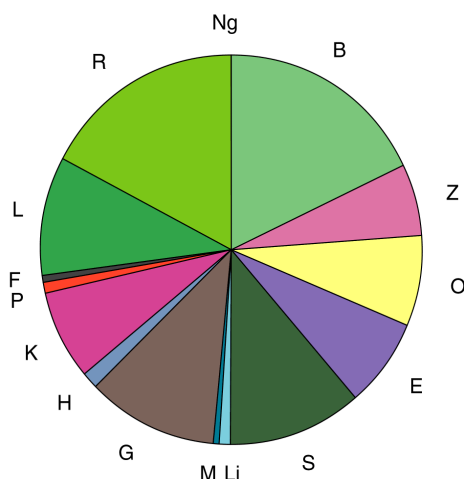
Tabell 9 Huvudsakliga skyddsmotiv 1999-12-31

Table 9 Main reasons for protection

Motiv	Beteckning	Antal objekt (NP, NR, NVO)
Botanik	B	1 080
Zoologi (exkl ornitologi)	Z	392
Ornitologi	O	452
Ekologi (allmän, övrig terrester)	E	477
Skoglig ekologi	S	717
Limnisk ekologi	Li	59
Marin ekologi	M	32
Geovetenskap	G	633
Hydrologi	H	91
Kulturvvetenskap	K	425
Pedagogik	P	51
Forskningsområde (referensområde)	F	34
Landskapsbild	L	543
Friluftsliv	R	977
Naturgeografi	Ng	1

Figur 10 Huvudsakliga skyddsmotiv

Chart 10 Main reason for protection

Kommentarer till tabell 9 och figur 10

(Se även "Skyddsmotiv" i avsnittet "Fakta om statistiken")

1. Varje objekt har oftast flera olika skyddsmotiv. Summan av kolumnen "Antal objekt" överstiger således vida summan av antalet nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden (2 287 st). Redovisningen ger dock en god bild av hur ofta olika skyddsmotiv är angivna i besluten.

2. Endast de skyddsmotiv som uttryckligen finns angivna i respektive förordnandebeslut, vanligtvis under rubriken "syftet/ändamålet med nationalparken/naturreservatet/naturvårdsområdet", har registrerats i Naturvårdsregistret.

3. De skyddsmotiv som oftast finns angivna i besluten är i frekvensordning botanik, friluftsliv, skoglig ekologi, geovetenskap och landskapsbild.

4. Förhållandevis få områden har skyddats uttryckligen utifrån motiven limnisk ekologi, marin ekologi, hydrologi, referensområde och pedagogik. Självfallet tillgodoses de tre sistnämnda motiven i viss utsträckning i de skyddade områdena utan att dessa motiv uttryckligen är angivna i besluten. Däremot är genuint marina och limniska objekt ovanliga bland hittills skyddade områden.

5. I närmare hälften (977 st) av de skyddade områdena (2 287 st) är friluftsliv angivet som ändamålet, eller ett av ändamålen, med förordnandet.

Naturtyper

**Tabell 10 Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden
länsvis 1999-12-31. Hektar***Table 10 Nature types in national parks, nature reserves and nature management areas by county.
Hectares*

Län	Lövskog	Bland- skog	Barrskog	Myr	Agrar odlings- mark	Vegeta- tionstäckt öppen fastmark	Substrat- domine- rad mark	Vatten	Övrigt	Totalt
AB	2 765	2 917	10 508	985	7 732	13	6 052	53 269	427	84 669
C	706	2 632	6 149	2 820	1 944	-	495	11 755	159	26 659
D	773	925	5 525	853	2 166	-	2 238	24 373	273	37 127
E	948	793	4 896	575	2 222	-	868	30 398	41	40 741
F (Just. efter urspr.publ)	629	537	3 556	8 179	774	-	35	1 510	54	15 274
G (Dito)	594	399	2 356	3 036	495	-	17	4 627	46	11 569
H	1 512	559	4 582	680	2 395	9 313	1 165	19 782	-	39 988
I	66	28	7 398	721	8 094	1 897	3 191	65 910	15	87 320
K	2 892	275	1 075	69	1 828	-	43	5 727	58	11 967
M	4 707	731	4 269	385	11 077	-	797	46 556	556	69 079
N	1 317	718	2 347	1 062	3 969	-	903	6 553	12	16 882
O	6 313	3 975	31 844	9 011	15 880	242	14 545	86 253	1 243	169 306
S	816	1 377	37 909	2 651	572	-	2 137	55 635	2	101 099
T	510	291	15 556	3 858	720	-	13	4 501	39	25 487
U	1 743	3 055	10 861	3 198	4 059	452	234	15 441	34	39 076
W	13 520	1 746	95 840	28 949	1 110	76 866	11 032	8 059	93	237 214
X	895	4 551	4 841	3 374	469	335	567	14 683	31	29 745
Y	91	2 032	11 587	3 069	1 409	6	3 279	5 981	14	27 468
Z	28 611	109	128 310	46 344	118	59 190	154 311	25 927	1	442 919
AC	207 710	9 627	109 366	106 669	1 866	210 300	72 161	68 247	6	785 952
BD	135 388	47 502	396 862	196 879	844	461 272	90 073	154 076	16 637	1 499 531
Summa	412 505	84 779	895 637	423 364	69 742	819 886	364 155	709 263	19 741	3 799 071

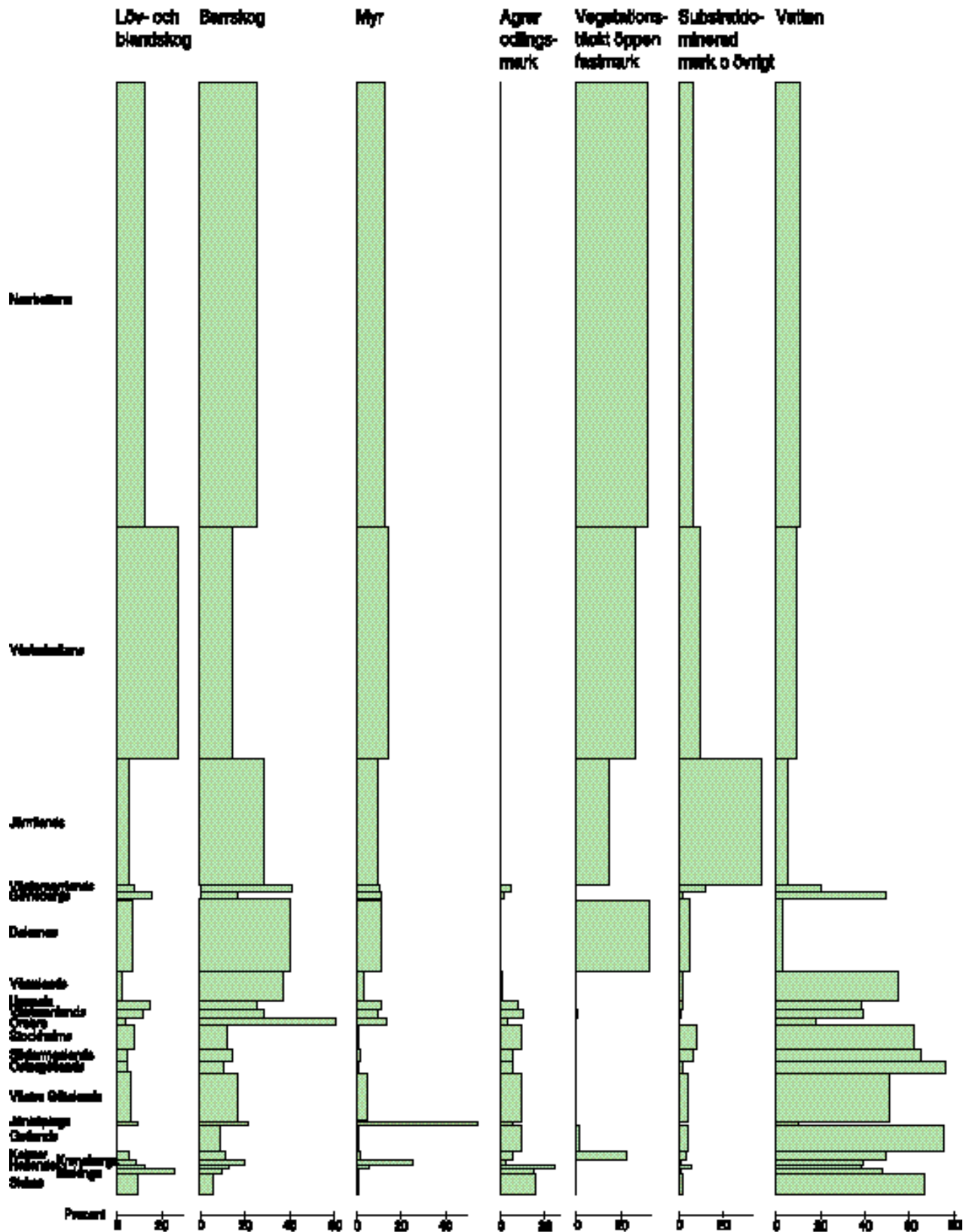
**Tabell 11 Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden
länsvis 1999-12-31. Procent***Table 11 Nature types in national parks, nature reserves and nature management areas by county.
Percent*

Län	Lövskog	Bland- skog	Barrskog	Myr	Agrar odlings- mark	Vegeta- tionstäckt öppen fastmark	Substrat- domine- rad mark	Vatten	Övrigt	Totalt
AB	3	3	12	1	9	0	7	63	1	100
C	3	10	23	11	7	-	2	44	1	100
D	2	2	15	2	6	-	6	66	1	100
E	2	2	12	1	5	-	2	75	0	100
F (Just. efter urspr.publ)	4	4	23	54	5	-	0	10	1	100
G (Dito)	5	3	20	26	4	-	0	40	0	100
H	4	1	11	2	6	23	3	49	-	100
I	0	0	8	1	9	2	4	75	0	100
K	24	2	9	1	15	-	0	48	0	100
M	7	1	6	1	16	-	1	67	1	100
N	8	4	14	6	24	-	5	39	0	100
O	4	2	19	5	9	0	9	51	1	100
S	1	1	37	3	1	-	2	55	0	100
T	2	1	61	15	3	-	0	18	0	100
U	4	8	28	8	10	1	1	40	0	100
W	6	1	40	12	0	32	5	3	0	100
X	3	15	16	11	2	1	2	49	0	100
Y	0	7	42	11	5	0	12	22	0	100
Z	6	0	29	10	0	13	35	6	0	100
AC	26	1	14	14	0	27	9	9	0	100
BD	9	3	26	13	0	31	6	10	1	100
Summa	11	2	24	11	2	22	10	19	1	100

Figur 11 Naturtyper inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden länsvis 1999-12-31. Procent av skyddade arealer

Höjden på resp I änsstapel är proportionell mot länets skyddade areal. Länen är angivna från norr till söder.

Chart 11 Nature types in national parks, nature reserves and nature management areas by county

Kommentarer till tabellerna 10 och 11 samt figur 11

1. Följande definitioner gäller för de redovisade naturtyperna.

För gränsdragningen mellan skog och myr gäller att inom begreppet skog inryms produktiv skogsmark (även hyggen) samt impediment bevuxna med träd (skogsklädda myrar, hållmarker). Med myr avses öppen myr samt myr med marträäd.

Lövskog

Som lövskog anges även lövskog med ett inslag av barrträd som högst uppgår till ca 30 % av virkesförrådet. Här ingår även trädbevuxta hagmarker, t.ex ekhagar, med en kronslutenhet > 30 %. Alla lövängar registreras under vegetationsstäckt öppen fastmark.

Blandskog

Avser barr/lövblandad skog där inslaget av lövtäd utgör ca 30–70 % av virkesförrådet.

Barrskog

Avser barrskog samt barrskog med ett inslag av lövträd som uppgår till högst 30 % av virkesförrådet.

Myr

Avser våtmarker av typen mosse, kärr, blandmyrar m.m. Våta och fuktiga ängstyper registreras under vegetationstäckt öppen fastmark.

Agrar odlingsmark

Avser åkermark, d.v.s mark som använts för öppen växtodling (t.ex spannmål) eller som vall, samt kultiverad betesmark. Med sådan avses betesmark som normalt blir förbättrad genom markbearbetning och andra kulturåtgärder (insådd etc). Naturlig betesmark ingår även.

Vegetationsstäckt öppen fastmark

Avser öppna hedtyper där risväxter ingår, t.ex lavhed, ljunghed och gräshed samt öppna ängstyper med dominerande inslag av gräs och örter t.ex torräng, våäng, högörtäng, löväng och hagmarker med kronslutenhet < 30 %.

Substratdominerad mark

Avser impedimentartad mark som nästan helt saknar högre vegetation t.ex hållmark, blockmark, rasmark, strandklapper och sandstrand.

Övrigt

Avser de naturtyper som inte ingår i de som definierats ovan.

2. Föreliggande indelning i Naturvårdsregistret av naturtyper har vissa uppenbara brister. De största är följande.

- Ädellövskog, enligt ädellövskogslagens definition, redovisas inte separat.
- Redovisningen ger inte någon uppgift om hur stora arealer av de naturligt gräsbärande arealerna inom skyddade objekt som i dag hävdas genom bete eller slåtter. Se dock även punkt 6.
- Indelningen är mycket grov, t.ex när det gäller myrar. En finare indelning av bl.a denna naturtyp hade varit önskvärd.

Trots ovanstående brister ger redovisningen en grov bild av fördelningen av olika naturtyper inom de skyddade områdena.

3. Redovisningen ger ingen uppfattning om hur stor andel av respektive naturtyp som har ett fullgott skydd, eller vård, inom den skyddade arealen. Inom

nationalparkerna måste de ingående naturtyperna sägas ha ett totalt skydd. Här föreligger heller i regel inte problemet med att upprätthålla en erforderlig hävd.

I naturreservaten däremot har varje reservat sina egna "skraddarsydda" föreskrifter. Detta innebär i praktiken att t.ex skogsmarken inom reservaten i många fall helt saknar skydd eller endast har begränsat skydd (se vidare tabell 12 och kommentarer till denna).

Skyddsformen naturvårdsområde har en given begränsning beträffande omfattning av skyddet av förekommande naturtyper genom att föreskrifterna inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet.

4. Det har inte ansetts meningsfullt att redovisa fördelningen av naturtyper inom djurskyddsområden och naturminnen. Den förstnämnda skyddskategorin medför inget skydd för själva naturtypen i fråga. Naturminnenas areal är försumbar bredvid nationalparkernas, naturreservatens och naturvårdsområdenas areal.

5. Observera att inom skogskategorierna ryms även impedimentskogar. Genom att jämföra med uppgifterna i tabell 12 får man en uppfattning av hur stor andel som utgörs av impedimentskogar.

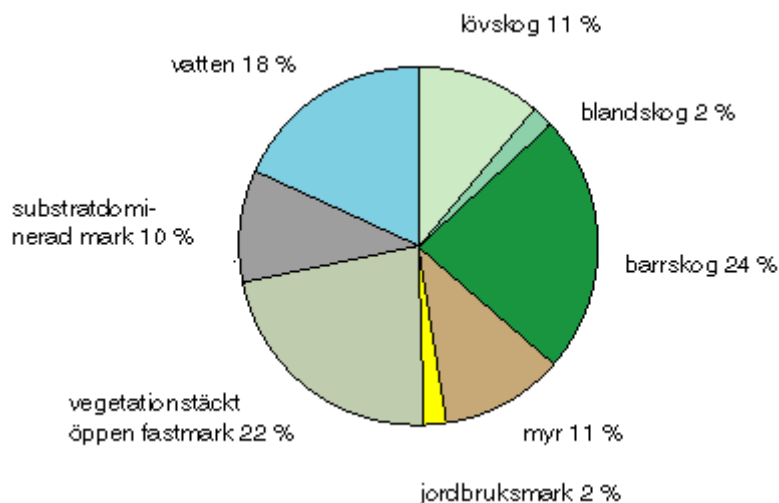
6. Enligt Miljöbandet i Sveriges Nationalatlas (1991) pågår markhävd i 569 naturreservat och dessa innehåller sammanlagt 25 900 ha naturliga slåtter- och betesmarker.

7. De dominerande naturtyperna inom skyddade områden är barrskog, 24 %, och vegetationstäckt öppen fastmark, 22 %. 19 % utgörs av vatten.

8. Naturtypernas procentuella fördelning i form av ett cirkeldiagram får följande utseende.

Figur 12 Naturtypernas procentuella fördelning

Chart 12 Percentage breakdown of nature types

9. Den geografiska obalans som råder när det gäller skyddade områden avspeglas givetvis även i den geografiska fördelningen av olika naturtyper. T.ex återfinns en stor del, 47 %, av de skyddade myrarna i Norrbottens län. Av barrskogarna ligger 44 % i samma län.

10. Bland lövskogarna dominerar helt och hållet fjällområdets fjällbjörkskogar. 83 % av lövskogsarealen återfinns i Västerbottens och Norrbottens län. I Svealand och Götaland är den skyddade arealen lövskog förhållandevis blygsam.

Nationalparker

11. Nationalparkerna utgör 17 % av den sammanlagda skyddade totalarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden).

12. Den naturtyp som överlägset dominerar inom nationalparkerna är vegetationstäckt öppen fastmark, 59 %. I flera av Norrbottens nationalparker dominerar denna naturtyp.

13. Av arealen myr inom nationalparkerna ligger 63 % inom Muddus.

14. Den obalans som råder när det gäller den geografiska spridningen av nationalparkerna återspeglas självklart även i den geografiska fördelningen av olika naturtyper (se även kommentar 1 till tabell 1).

Naturreservat

15. Naturreservaten utgör 77 % av den sammanlagda skyddade totalarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden).

16. Inom naturreservaten dominerar naturtypen barrskog, 26 %. Av denna ligger 77 % i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Observera att arealuppgifterna i denna tabell inte säger något om hur stora ytor produktiv skogsmark som har ett fullgott skydd. Detta redovisas i stället i tabell 12.

17. 13 % av arealen inom naturreservaten utgörs av myr. Av denna yta ligger 85 % i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

18. Endast 14 % av naturreservatsarealen utgörs av vegetationstäckt öppen fastmark.

Naturvårdsområden

19. Naturvårdsområdena utgör 6 % av den sammanlagda skyddade totalarealen (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden).

20. Inom naturvårdsområdena dominerar naturtyperna barrskog och vatten, med 34 resp 35 %.

21. Skogen inom naturvårdsområdena har inte något skydd mot pågående markanvändning, t.ex skogsbruk.

Skyddad skogsmark

Tabell 12 Skyddad produktiv skogsmark 1999-12-31 inom naturreservat. Hektar

Table 12 Protected productive forest land in nature reserves. Hectares

Skogstyp/skyddsföreskrifter	Ha
<i>Barrskog</i>	
Totalt skydd	570 776
Begränsat skydd	27 994
Inget skydd	41 806
<i>Blandskog</i>	
Totalt skydd	27 503
Begränsat skydd	3 917
Inget skydd	31 573
<i>Lövskog</i>	
Totalt skydd	7 705
Begränsat skydd	6 958
Inget skydd	3 566
<i>Produktiv skogsmark alla kategorier</i>	
Totalt skydd	605 984
Begränsat skydd	38 868
Inget skydd	76 945

Kommentarer till tabellerna 12 och 13

1. Begreppet produktiv skogsmark definieras som skogsmark som kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar. Samma definition anges i skogsvårdslagen.

2. Indelningen i de tre kategorierna totalt, begränsat respektive inget skydd har sin grund i att varje naturreservat har sina egna, unika föreskrifter. Det innebär att skogen är skyddad mot skogsbruk i olika utsträckning i olika reservat. Skyddsbestämmelserna har därför grupperats i följande tre kategorier.

Totalt skydd

Innebär ett fullständigt förbud mot skogsbruk, d.v.s i princip fri vegetationsutveckling i riktning mot naturskog/urskog. De allra flesta av objekten har redan i dag mycket höga värden som naturskog/urskog, i vissa fall handlar det om att påsikt tillskapa sådana värden. Inom denna kategori ryms de objekt som staten genom Naturvårdsverket har förvärvat och nu äger men även objekt där in-trängsersättning för utebliven rätt till skogsbruk har utbetalats till markägarna.

Begränsat skydd

Meddelade föreskrifter begränsar i högre eller lägre grad möjligheten att bedriva ett rationellt skogsbruk. Som exempel kan nämnas kalavverkningsförbud, föreskrifter om överhållning av skogen, kontinuerligt lövskogsbruk eller hyggestorleksbegränsning. Ett modifierat skogsbruk kan alltså bedrivas inom dessa objekt. Objekt som primärt har avsatts med friluftslivet som motiv och där skogen inte har höga vetenskapliga värden (ekologiska, botaniska o.s.v) återfinns oftast i denna kategori.

Inget skydd

Inga föreskrifter meddelade som begränsar möjligheterna att bedriva ett rationellt skogsbruk. Däremot kan reservatsbeslutet innehålla föreskrifter som medför tillståndsplikt att utföra vissa åtgärder inom skogsbruket.

Observera att olika kategorier kan förekomma inom samma objekt i de fall föreskrifterna är olika inom respektive delar av reservatet.

3. Tabell 12 redovisar det faktiska skyddet av produktiv skogsmark inom naturreservaten. De naturtypsarealer med skog som redovisas i tabell 10 innehåller dels impedimentytor, dels ytor där föreskrifterna endast medför begränsat skydd eller t.o.m inget skydd.

4. De redovisade skogstyperna definieras på följande sätt.

Barrskog

Avser barrskog med ett inslag av lövträd som uppgår till högst ca 30 % av virkesförrådet.

Blandskog

Avse barr/lövblandad skog där inslaget av lövträd utgör ca 30–70 % av virkesförrådet.

Lövskog

Som lövskog anges även lövskog med ett inslag av barrträd som högst uppgår till ca 30 % av virkesförrådet.

5. I och med att impedimenten inte är medräknade i tabell 12 är det en differens mellan uppgifterna i dessa tabeller och uppgifterna som redovisas i tabell 10. T.ex. finns det i Västerbottens län drygt 207 700 ha lövskog inom reservaten men endast 87 ha av denna är produktiv. Förklaringen ligger i att praktiskt taget all lövskog inom reservaten i detta län utgörs av improduktiv fjällbjörkskog.

6. Bedömningen av vad som är produktiv skogsmark respektive impediment är alltid förknippat med vissa problem. Stora arealer med fjällnära skog (skog ovanför skogsodlingsgränsen) har en produktionskapacitet som ligger på grän-

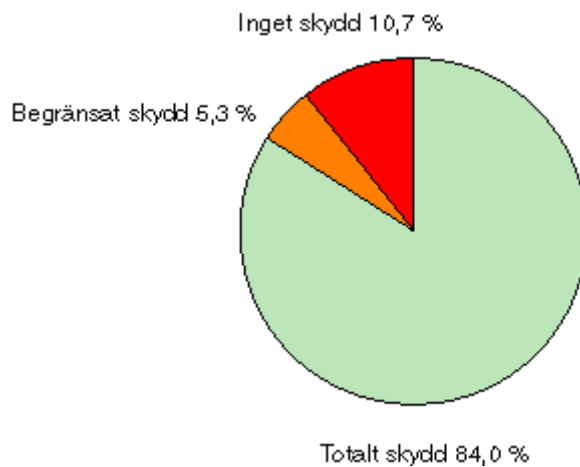
sen mellan produktiv skogsmark och impediment. Inom större skogs- och myrmosaiker och i skärgårdar finns samma problem.

För de reservat där sedvanlig skogsindelning har saknats bygger uppgifterna på uppskattningar vilka oftast utförts av länsstyrelsetjänstemän med god kännedom om respektive objekt. En viss osäkerhet råder därför beträffande uppgifter om arealer produktiv skogsmark i respektive objekt och särskilt de som är belägna ovan skogsodlingsgränsen. De felkällor som kan ha sin grund i ovanstående problem påverkar dock knappast de sammanlagda arealuppgifterna för länen och landet.

7. Ett cirkeldiagram med fördelningen av kategorierna totalt, begränsat respektive inget skydd får följande utseende.

Figur 13 Totalt, begränsat och inget skydd av skog i naturreservat

Chart 13 Productive forest in nature reserves with total, limited and no protection

8. Av den sammanlagda totalt skyddade barrskogsarealen inom naturreservaten ligger ca 83 % i de tre länen Jämtland, Västerbotten och Norrbotten. Inom dessa län ligger merparten av den skyddade produktiva skogsmarken inom den fjällnära skogen, d.v.s ovanför skogsodlingsgränsen.

9. Tabell 12 redovisar endast skyddad produktiv skogsmark inom naturreservaten. Naturvårdsområdena är inte relevanta att ta med i detta sammanhang eftersom föreskrifterna där inte var så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvårades inom berörd del av fastighet. Med andra ord kunde föreskrifter angående skogsbruket meddelas i mycket begränsad omfattning i ett naturvårdsområde.

10. Den produktiva skogsmarken inom nationalparkerna (tabell 13) har däremot ett totalt skydd. Kardell & Ekstrand vid Sveriges lantbruksuniversitet har gjort en uppskattning av den produktiva skogsmarken inom respektive nationalpark (Kardell, L. & Ekstrand, A 1990. Skyddad skog i Sverige, Areal och virkesförråd inom nationalparker, naturreservat och domänreservat, Sveriges Lantbruksuniversitet, institutionen för skoglig landskapsvård, rapport 48). Naturvårdsverket har inte haft någon anledning att ifrågasätta denna uppskattning utan uppgifterna i tabell 13 bygger på SLUs rapport. Arealen för nationalparkerna Tyresta, Björnlandet, Djurö, Haparanda skärgård, Tresticklan och Färnebofjärden har dock uppskattats av Naturvårdsverket.

11. Till vad som hittills har skyddats kan även läggas den produktiva skogsmark som för naturvårdsändamål har säkrats genom köp eller intrångsersättningsavtal men där ett lagstadgat förordnande av olika anledningar ännu inte kommit till stånd. Detta utgör 140 000 ha huvudsakligen produktiv skogsmark.

Tabell 13 Skyddad skog i nationalparker 1999-12-31*Table 13 Protected productive forest land in national parks, hectares*

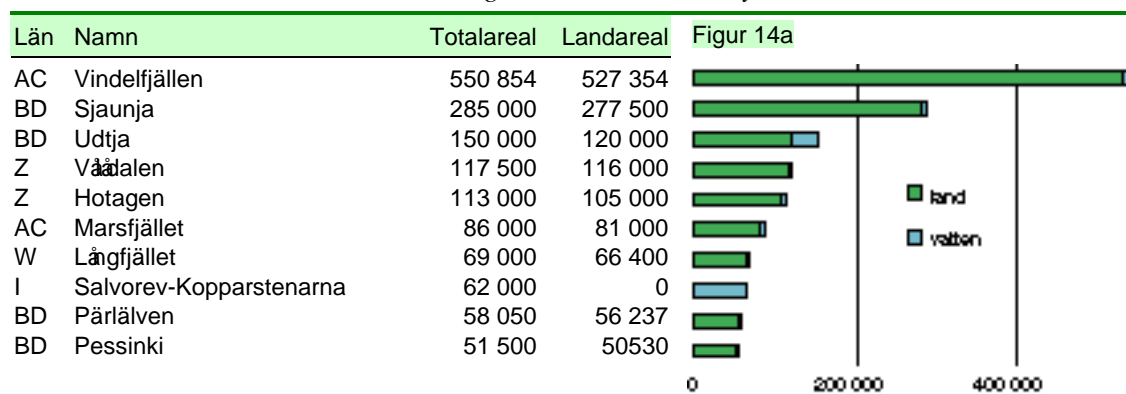
Nationalpark	Produktiv skogsmark, ha
Abisko	-
Stora Sjöfallet	500
Sarek	200
Pieljekaise	-
Sånfjället	3 000
Hamra	21
Ängsö	59
Garphyttan	102
Gotska Sandön	2 913
Dalby Söderskog	37
Vadvetjåka	-
BlåJungfrun	27
Norra Kvill	105
Töfsingdalen	989
Muddus	21 570
Padjelanta	-
Store Mosse	727
Tiveden	1 016
Skuleskogen	1 230
Stenshuvud	130
Björnlandet	990
Djurö	172
Tyresta	837
Haparanda skärgård	302
Trestickan	1 524
Färnebofjärden	3 000
Summa	39 451

12. Sammantaget skulle den skyddade produktiva skogsmarken uppgå till 760-785 000 ha. Sveriges produktiva skogsmarksareal uppgår till 23,4 milj ha, och den skyddade skogsmarksarealen skulle därmed ligga på mellan 3,2 och 3,4 % av denna areal.

Storleksfördelning

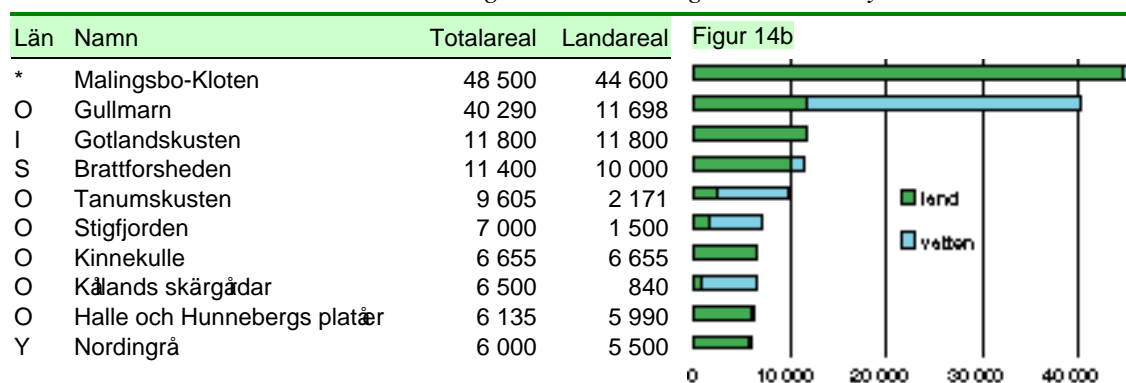
Tabell 14a och figur 14a De 10 största naturreservaten 1999-12-31. Hektar

Table 14a and chart 14a The 10 largest nature reserves by total area

Tabell 14b och figur 14b De 10 största naturvårdsområdena 1 1999-12-31. Hektar

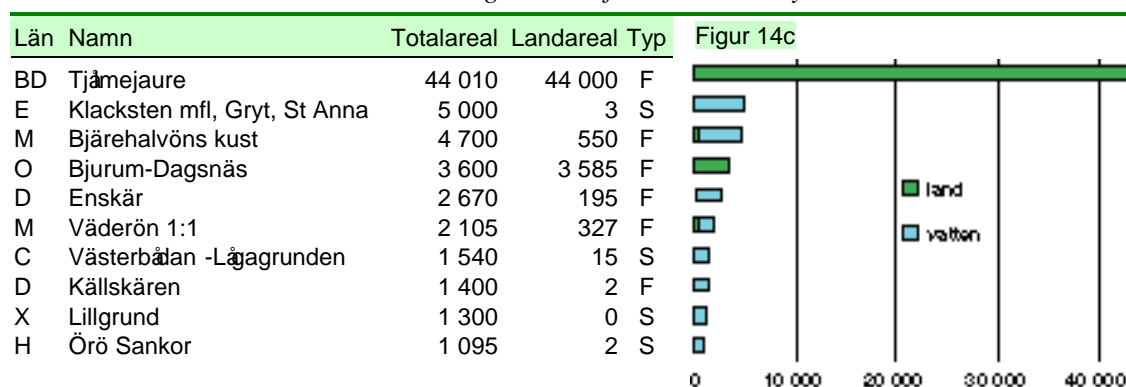
Table 14b and chart 14b The 10 largest nature management areas by total area

Anm.: * summan av tre gränsande NVO med samma namn i län T, U och W.

Tabell 14c och figur 14c De 10 största djurskyddsområdena 1999 -12-31. Hektar

Table 14c and chart 14c The 10 largest wildlife sanctuaries by total area

Anm.: F=fågelskyddsområde, S=sälskyddsområde

Note: F=bird wildlife sanctuary, S=seal wildlife sanctuary

Tabell 15 Storleksfördelning av skyddade områden 1999 -12-31

Table 15 Size distribution of national parks, nature reserves and nature management areas, area in hectares

Typ	Storleksgrupp i hektar (totalareal)						Totalt
	<10	10-100	100-1 000	1 000-10 000	10 000-100 000	>100 000	
<i>Antal områden</i>							
NP	0	2	5	12	4	3	26
NR	470	900	567	149	31	5	2 122
NVO	13	30	70	21	5	0	139
DSO	561	403	83	12	1	0	1 060
Summa	1 044	1 335	725	194	41	8	3 347
<i>Areal i hektar (land+vatten)</i>							
NP	0	64	903	43 006	85 220	523 200	652 396
NR	2 142	35 551	187 354	422 915	1 058 557	1 216 354	2 922 872
NVO	78	1 325	29 630	89 492	103 290	0	223 816
DSO	2 373	12 121	22 807	26 514	44 010	0	107 828
Summa	4 593	49 061	240 694	581 927	1 291 077	1 739 554	3 906 912

Kommentarer till tabellerna 14 a-c och 15

1. I den internationella statistiken (IUCN) över skyddad natur tas normalt endast områden som omfattar minst 1 000 hektar med. Skyddade öar kan dock tas med även om de är mindre. Se vidare avsnittet "Internationell utblick".

2. Arealmässigt dominerar ett fåtal områden med över 10 000 hektar. Ser man i stället till antalet objekt dominerar storleksklasserna under 100 ha.

3. Observera att storleksfördelningen och antalet områden påverkas av att registrering sker länsvis. Ett sammanhängande område som går över länsgränser blir därvid fördelat på flera "länsområden".

Skyddad myr

Tabell 16 och figur 15 Skyddad myr inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden 1999 -12-31. Hektar

Table 16 and chart 15 Protected mires in national parks, nature reserves and nature management areas by county

Län	Skyddad areal, ha	myr-Total myrareal, ha	Andel med skydd, %	Figur 15. Procent
AB	985	11 000	9,0	9,0
C	2 820	17 000	16,6	16,6
D	853	17 000	5,0	5,0
E	575	22 000	2,6	2,6
F (Justerat efter ursprungspubl)	8 179	73 000	11,2	11,2
G	3 036	55 000	5,5	5,5
H	680	25 000	2,7	2,7
I	721	10 000	7,2	7,2
K	69	3 000	2,3	2,3
M	385	22 000	1,8	1,8
N	652	32 000	2,0	2,0
O	9 011	108 000	8,3	8,3
S	2 651	152 000	1,7	1,7
T	3 858	57 000	6,8	6,8
U	3 198	33 000	9,7	9,7
W	28 949	422 000	6,9	6,9
X	3 374	156 000	2,2	2,2
Y	3 069	202 000	1,5	1,5
Z	46 344	851 000	5,4	5,4
AC	106 669	913 000	11,7	11,7
BD	196 879	1 764 000	11,1	11,1
Summa	423 364	4 945 000	8,6	8,6

Kommentarer till tabell 16 och figur 15

1. Uppgifterna om den totala myrarealen har hämtats från riksskogstaxeringen med vissa kompletteringar.

2. 72 % av den skyddade myrarealen ligger i Västerbottens och Norrbottens län, medan höga procentandelar av den totala myrarealen förutom i dessa län också återfinns i län i Syd- och Mellansverige.

Naturvårdsförvaltare**Tabell 17 Naturvårdsförvaltare inom nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden 1999 -12-31**

Table 17 *Nature conservation managers in national parks, nature reserves and nature management areas, no. by county*

Län	Staten	Kommun	Privat	Totalt
AB	103	45	79	227
C	47	6	15	68
D	59	9	8	76
E	72	15	0	87
F	40	9	7	56
G	64	6	9	79
H	123	4	0	127
I	66	4	4	74
K	49	8	10	67
M	126	17	19	162
N	59	22	34	115
O	180	61	79	320
S	59	3	0	62
T	59	16	13	88
U	57	14	11	82
W	97	23	24	144
X	79	20	19	118
Y	67	16	5	88
Z	30	5	6	41
AC	131	5	5	141
BD	144	3	13	160
Summa 1999	1 711	311	360	2 382
Summa 1998	1 665	307	362	2 334

Kommentarer till tabell 17

1. Vissa objekt har flera naturvårdsförvaltare, t.ex markägaren och skogs-
vårdsstyrelsen. Den totala summan objekt i tabellen är därför högre än summan
av nationalparkerna, naturreservaten och naturvårdsområdena.

2. Regionala naturvårdsstiftelser redovisas under kategorin "privat".

3. I ett 20-tal fall saknas uppgift i registret om förvaltare. Tabellen är därför inte
komplett.

Skötselplaner

Tabell 18 Skötselplaner för naturreservat och naturvårdsområden 1999-12-31*Table 18 Management plans for nature reserves and nature management areas*

Län	Skötselplan klar		Skötselplan saknas		Summa Antal
	Antal	%	Antal	%	
AB	123	67	61	33	184
C	46	69	21	31	67
D	54	71	22	29	76
E	76	87	11	13	87
F	35	57	26	43	61
G	61	86	10	14	71
H	96	76	31	24	127
I	64	91	6	9	70
K	50	77	15	23	65
M	135	89	17	11	152
N	86	76	27	24	113
O	226	73	84	27	310
S	55	89	7	11	62
T	79	93	6	7	85
U	75	95	4	5	79
W	130	96	6	4	136
X	85	85	15	15	100
Y	66	75	22	25	88
Z	38	100	0	0	38
AC	134	96	5	4	139
BD	99	66	52	34	151
Summa 1999	1 813	80	448	20	2 261
Summa 1998	1 743	79	458	21	2 201

Kommentarer till tabell 18

1. Enligt naturvårdsförordningen skall en skötselplan i princip ingå i varje beslut om bildande av naturreservat eller naturvårdsområde. I många äldre reservatsbeslut, och i viss mån beslut om naturvårdsområden, saknas dock skötselplan. Naturvårdsverket har i samarbete med länsstyrelserna under senare hälften av 1980-talet genomfört en särskild satsning på att ta fram och fastställa skötselplaner för de naturreservat/naturvårdsområden som saknar sådana.

3. Andelen naturreservat och naturvårdsområden som har fastställd skötselplan uppgår till 79 %. Denna andel varierar kraftigt mellan olika län. I Jämtlands län är andelen 100 %, medan den i Stockholms län och Norrbottens län är 65 %.

Fridlysta djur- och växtarter

Tabell 19 Djur- och växtarter fridlysta i hela riket 1999-12-31

Table 19 Animal and plant species which are protected in the whole country

Objektnummer	Namn	Laga kraftdatum
<i>I. Djurarter</i>		
0007001	Hasselsnok (<i>Coronella austriaca</i>)	1985-10-07
0007002	Sandödlä (<i>Lacerta agilis</i>)	1985-10-07
0007003	Större vattensalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	1985-10-07
0007004	Klockgroda (<i>Bombina bombina</i>)	1985-10-07
0007005	Lökgroda (<i>Pelobates fuscus</i>)	1985-10-07
0007006	Stinkpadda (<i>Bufo calamita</i>)	1985-10-07
0007007	Grönfläckig padda (<i>Bufo viridis</i>)	1985-10-07
0007008	Lövgroda (<i>Hyla arborea</i>)	1985-10-07
0007009	Långbensgroda (<i>Rana dalmatina</i>)	1985-10-07
0007010	Gölgroda (<i>Rana lessonae</i>)	1985-10-07
<i>II. Växtarter</i>		
0005001	Samtliga orkidéer (familjen Orchidaceae)	1992-04-07

Kommentarer till tabell 19

1. Tabellen redovisar endast de djur- och växtarter som är fredade med stöd av naturvårdslagen. Naturvårdslagens fridlysningsbestämmelser är inte tillämpliga på de djurgrupper vars fredande regleras av annan lagstiftning. Jaktlagstiftningen reglerar fredning och jakt av vilda däggdjur och fåglar. Enligt denna är alla vilda däggdjur och fåglar fredade och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna lag. När vilda däggdjur och fåglar är fredade gäller fredningen också deras ägg och bon. Alla vilda däggdjurs- och fågelarter är således fredade med undantag av dem som uttryckligen får jagas. Fiskarter och vissa kräftdjursarter kan fredas med det regelverk som finns på fiskeområdet.

2. För de arter som redovisas i tabell 19 är det förbjudet att döda, skada eller fånga vilt levande djur. Samma gäller att borttaga eller skada sådant djurs ägg, rom eller bo. Det är förbjudet att inom landet plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada vilt växande exemplar av samtliga arter av orkidéer. Förbudet gäller även att ta bort sådana växtarters frön.

3. Utöver de arter som är skyddade i hela riket är ett stort antal växtarter och ett antal djurarter skyddade i ett eller flera län. Förteckningar över dessa arter kan erhållas från Naturvårdsverket eller respektive länsstyrelse.

Biotopskydd

Tabell 20 Biotopskyddsområden 1999 -12-31

Table 20 Protection of biotopes

Län	Skogsbiotoper		Biotoper i jordbruksmark	
	Antal	Areal, ha	Antal	Areal, ha
AB				
C	45*	145*		
D	44	130		
E	45	135	2	3
F	55	100		
G	38	103	1	2
H	45	94		
I	41	128		
K	28	82	6	20
M	64	159		
N	40	82		
O	122	272	57	101
S	131	293		
T	58	121		
U	31	65	1	2
W	62	270		
X	57	201		
Y	28	95		
Z	54	225		
AC	67	218		
BD	94	317		
Summa 1999	1 149	3 236	67	128

* AB och C län samredovisat

Kommentarer till tabell 20

1. Natur- och kulturlandskapet är en nationell tillgång som skall skyddas och vårdas. Den biologiska mångfalden och variationen i landskapet skall bevaras. Riksdagen beslutade 1991 att införa en ny bestämmelse om biotopskydd i naturvårdslagen. Biotopskyddet regleras nu i miljöbalken. Denna innebär att det är förbjudet att skada naturmiljön inom särskilt angivna biotoper.

2. De biotoper som skall skyddas mot skadliga arbetsföretag fördelas på tre olika paragrafer i områdesskyddsförordningen.

5§ gäller för biotoper på jordbruksmark som är skyddade från 1 januari 1994. Skyddet gäller för alléer, pilevallar, stenmurar, odlingsrösen, åkerholmar, småvatten, våtmarker och källor i jordbruksmark.

6§ gäller för biotoper i skogen som avgränsas av skogsvårdsstyrelsen, bl.a. brandfält (22 områden), urskogsartade barrskogsbestånd (359) och ras- eller bergbranter i skog (100).

7§ gäller för biotoper som avgränsas av länsstyrelsen. Det rör sig om rik- och kalkkärr i jordbruksmark, naturliga ängar och naturbetesmarker, naturliga bäckfåror samt ras- eller bergbranter som inte ligger i skogen.

Biotopskyddet omfattar mindre mark- eller vattenområden. Storleken på områdena varierar med hänsyn till skyddsbehovet och kan uppgå till fem hektar.

3. Det har inte varit möjligt att särskilja Stockholms län och Uppsala län.

Marina reservat

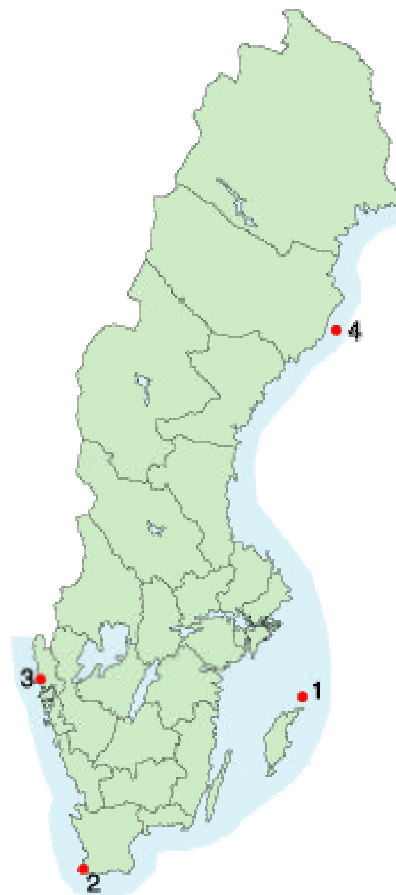
Tabell 21 Marina reservat 1999-12-31

Table 21 Marine reserves

Län	Namn	Nr i kartan	Areal, ha	Varav land	Typ
I	Kopparstenarna/Gotska Sandön/ Salvo rev	1	66 500	3 638	NP+NR
M	Falsterbohalvöns havsområde med Måkläppen	2	40 755	30	NR
O	Gullmarsfjorden	3	40 300	11 700	NVO
AC	Holmöarna	4	25 000	2 650	NR
Sa			172 555	18 018	

Figur 16 Marina reservat 1999-12-31

Chart 16 Marine reserves

Kommentarer till tabell 21 och figur 16

1. Marina reservat är förordnanden jämlikt naturvårdslagen i form av t.ex. nationalpark, naturreservat eller naturvårdsområde för värdefulla vattenområden.
2. Fyra marina reservat är avsatta. Beslut om marina reservat fattas av länsstyrelserna (nationalpark undantagen). I besluten ingår föreskrifter för skydd av vattenområdet.
3. Syftet med att avsätta marina reservat är att skydda marinbiologiska eller maringeologiska värden eller reproduktionsområden för t.ex. fågel- och fiskarter.
4. Naturvårdsverket redovisade 1980 ca 100 skyddsvärda områden av vilka 40 prioriterades. År 1987 gavs 16 av dessa områden ytterligare prioritet.

Kommunala beslut

Tabell 22 Kommunala beslut om NR och NVO till 1999-12-31*Table 22 Decisions on nature reserves and nature management areas by local government*

Län	Kommun	Antal	
		NR	NVO
AB	Botkyrka	4	
	Huddinge		1
	Järfälla	1	1
	Nacka	2	3
	Norrtälje	2	
	Sigtuna	1	
	Stockholm	3	
	Södertälje	4	1
C	Tyresö	1	
	Tierp	1	
D	Oxelösund	1	
E	Motala	1	
	Norrköping	2	
F	Linköping	1	
	Jönköping	1	
G	Tranås	1	
	Växjö	1	1
I	Gotland	1	
M	Höör	1	
O	Falköping	1	
	Göteborg		1
	Kungälv	1	
	Mariestad	1	
	Mark	1	
	Möndal	1	
	Partille	1	
	Skövde	4	
	Trollhättan		1
	Vara	1	
	Vårgårda	1	
	Vänersborg	1	
	S	Karlstad	1
T	Hallsberg	1	
	Kumla	1	
	Lindesberg	1	
	Nora	1	
	Örebro	3	
U	Surahammar	1	
W	Avesta	1	
	Borlänge	3	
	Leksand	6	
	Gagnef	13	
	Malung	1	
	Mora	2	
	Orsa	1	
	Älvdalen	1	1
X	Bollnäs		1
	Ljusdal	2	2
	Ovanåker		1
Y	Sundsvall	3	
	Örnsköldsvik	3	
Summa		87	14

Kommentarer till tabell 22

1. Beslut om avsättning av naturreservat och, och enl. äldre bestämmelser, naturvårdsområden kan/kunde delegeras till kommunerna. Vilka kommuner som sökt och fått denna rätt samt hur många beslut om att bilda NR eller NVO de har tagit framgår av tabellen ovan.

Riksintressanta områden

Tabell 23 Riksintressanta områden , areal i hektar*Table 23 Areas of national interest, area in hectares*

Län	För naturvård		För friluftsliv	
	Antal	Areal	Antal	Areal
AB	53	490 200	9	474 600
C	83	134 200	2	34 000
D	80	190 000	12	211 500
E	106	212 800	7	151 900
F	143	134 800	6	32 900
G	63	82 300	4	71 500
H	101	315 700	13	176 800
I	93	138 900	6	72 900
K	42	75 300	6	49 600
M	91	297 300	13	181 100
N	56	181 100	15	146 500
O	194	775 300	34	652 500
S	73	188 800	7	224 300
T	78	67 800	3	65 400
U	54	51 700	9	50 200
W	158	395 400	20	608 100
X	106	262 100	6	276 500
Y	94	453 700	10	127 300
Z	128	1 265 800	16	1 487 500
AC	131	1 324 300	10	1 311 600
BD	72	3 367 500	7	4 492 400
Sa	1 999	10 405 000	215	10 898 100

Kommentarer till tabell 23

1. I 3 kap 6 § miljöbalken anges att mark- och vattenområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av områdenas naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Områden av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skall skyddas mot sådana åtgärder. Naturvårdsverket avgör vilka områden som är riksintressanta för naturvård respektive friluftsliv. Dessa områden kallas riksobjekt. Det senaste urvalet av riksobjekten för naturvärden utsågs vid en översyn som utfördes av Naturvårdsverket under åren 1996 till 1999. Områdena av riksintresse för friluftslivet avgränsades vid en översyn under åren 1986 till 1989.

2. Arealerna inkluderar land och vatten, såväl insjöar som territorialvatten. Siffrorna är avrundade till närmaste 100-tal.

3. En del av riksobjekten är också avsatta som NP, NR eller NVO. I stort sett alla NP ingår i riksobjekt.

5. De riksintressanta områdena för naturvård har klassificerats efter en indelning i riksvärden. Samma område kan ha flera riksvärden. De vanligaste riksvärdena är odlingsmark, våtmark, geovetenskapliga riksvärden, övrigt (skog, sjöar, vattendrag samt landskapstyper såsom fjäll- och skärgårdslandskap).

Skyddade älvar

Tabell 24 Älvar skyddade mot vattenkraftsutbyggnad

Table 24 Rivers protected against water power expansion

SMHI-nr Älv	Delområde	Areal, km ²
Nationalälvar		
1 Torneälven		40 153,60
4 Kalixälven		18 127,80
13 Piteälven		11 284,70
28 I Umeälven	Vindelälven	12 629,30
Summa skyddade nationalälvar		82 195,4
Övriga vattenområden		
7 Råneälven		4 207,30
9 I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure	2 841,10
	Lilla Luleälven uppströms Skalka	1 776,50
	Lilla Luleälven uppströms Tjaktjajaure	869,3
	Pärlälven	2 296,00
17 Åbyälven		1 343,90
18 Byskeälven		3 661,80
20 I Skellefteälven	Källflödena uppströms Sädvajaure	659,8
	Källflödena uppströms Riebnis	524,1
	Malån	1 916,60
26 Sävarån		1 161,10
28 I Umeälven	Tärnaån	1 089,70
	Girjesån	579,4
	Juktån uppströms Fjosoken	671,3
30 Öreälven		3 028,70
32 Lögdeälven		1 608,20
36 Moälven		2 307,20
38 I Ängermanälven	Lejarälven	593,3
	Storån uppströms Klumpvattnet	440,8
	Långselån -Rörströmsälven	2 727,90
	Saxån	233,2
	Ransarån uppströms Ransarn	420,1
	Vojmån uppströms Vojmsjön	1 058,10
40 I Indalsälven	Åreälven	2 852,80
	Ammerån	3 097,70
	Storån -Dammån	440,8
	Håkan	3 989,90
42 I Ljungan	Ljungan uppströms Storsjön	501,3
	Gimån uppströms Holmsjön	2 854,30
48 I Ljusnan	Voxnan uppströms Vallhaga	2 411,30
53 I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen	4 418,50
	Österdalälven uppströms Trängslet	4 521,50
74 Emån		4 471,80
84 Bräkneån		462,3
86 Mörrumsån		3 369,10
100 Fylleån		393,8
112 I Enningdalsälven	Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge	691,7
115 I Vefsna	Vapstälven	601,3
Summa skyddade övriga vattenområden		71 093,50
Summa skyddade nationalälvar och övriga vattenområden		153 288,90
Älvsträckor		
28 I Umeälven	Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta	..
38 I Ängermanälven	Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön	..
40 I Indalsälven	Långan nedströms Landösjön	..
42 I Ljungan	Sträckan mellan Havern och Holmsjön	..
	Sträckan nedströms Viforsen	..
48 I Ljusnan	Sträckan mellan Hede och Svegsjön	..
	Sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna	..
53 I Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen	..
	Dalälven nedströms Näs bruk	..
108 I Göta älv	Klarälven mellan Höljes och Edebäck	..

Kommentarer till tabell 24

1. I miljöbalken 4 kap 6 § anges att älvar kan skyddas mot vattenkraftsutbyggnad. Fyra älvar, Torne-, Kalix-, Pite- och Vindelälven, benämns nationalälvar. Skyddet är dock det samma för alla älvar som omfattas av det. För en del älvar avser skyddet hela avrinningsområdet, för andra enbart en älvsträcka.

Nationalstadsparker

Genom en ändring av naturresurslagen (NRL) år 1995 skapades en möjlighet att inrätta s.k. nationalstadsparker. Den 1 januari 1995 inrättades den första nationalstadsparken, Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården, som hittills är den enda. Det förekommer dock planering för att inrätta nationalstadsparker i Uppsala och Trollhättans kommuner.

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Dessa regler innebär att det kan var möjligt att uppföra ett begränsat antal nya byggnader inom bostadsområdena och områdena med byggnader för högre utbildning, vetenskaplig forskning, museiverksamhet, idrott och rekreation. Det är också möjligt att bygga om och anpassa byggnaderna efter sådana verksamheters behov. Åtgärderna ska dock utföras så att karaktären av byggnader i park bevaras.

Tabell 25 Nationalstadspark

Table 25 National city parks

Kommun	Areal (hektar)				Folkmängd 1999-12-31
	totalt	land	sjö	hav	
Stockholm	1 751	1 304	13	434	14 076
Solna	750	581		169	7 747
Lidingö	138	12		125	3
Summa	2 639	1 897	13	729	21 826

Figur 17 Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken

Chart 17 The national city park Ulriksdal-Haga-Brunnsviken

Kostnader

Statens kostnader för naturvården består dels av kostnader för förvaltning av befintliga nationalparker och naturreservat m.m., dels av kostnader för markinlösen då nya reservat och parker m.m. bildas. De senare kostnaderna kan bestå dels av köp, dels av ersättning till markägaren för intrång, dels bidrag till kommuners och stiftelsers förvärv av mark för naturvårdsändamål.

För att säkra skyddade områden under 1999 avsattes 297 milj. kr. Av detta avser 197 milj. kr köp, 92,5 milj. kr ersättning för intrång och 7,5 milj. kr bidrag.

En fördelning på län av kostnaderna framgår av tabell 26, där även den areal som säkrats under året redovisas. Eftersom uppgifterna avser både befintliga och blivande parker och reservat stämmer de inte med arealuppgifterna i övriga tabeller.

Utöver Naturvårdsverkets kostnader har Skogsstyrelsen under året kalenderåret 1999 betalat ut 30 065 000 kr som ersättning för biotopskydd .

Tabell 26a och figur 18 Kostnader för säkrade områden 1999, tkr

Table 26a and chart 18 Costs for secured areas fiscal year 1999, 1 000 SEK

Län	Tkr	Area, ha	Figur 18. Kostnader i tkr
AB	8 628	281	
C	23 816	1 244	
D	1 450	128	
E	6 301	191	
F	28 049	1 583	
G	5 110	339	
H	15 550	633	
I	2 945	104	
K	18 297	346	
M	1 519	95	
N	5 905	187	
O	20 644	2 304	
S	16 214	517	
T	38 905	1 693	
U	8 793	250	
W	24 411	2 869	
X	5 795	251	
Y	6 479	176	
Z	14 611	375	
AC	39 017	6 561	
BD	4 556	278	
Summa 1999	296 996	20 405	

Tabell 26b Fördelning på olika markåkomstformer

Table 26b Breakdown of costs by form of acquisition

	Antal	Tkr	Hektar
Köp	237	197 015	11 278
Intrång	133	92 468	8 367
Bidrag	13	7 513	760
Summa 1999	383	296 996	20 405

Internationell utblick

Jämförbarheten mellan olika länders statistik om skyddad natur är inte god. Detta beror bl.a. på att lagstiftningen varierar mellan olika länder, att den institutionella strukturen är olika och att länderna har olika behov och prioriteringar.

Internationella Naturvårdsunionen (IUCN) har gjort ett försök till sammanställning av skyddad natur, där **skyddade områden som är över 10 km²** klassificeras i fem olika kategorier. Uppgifterna i tabell 27 baseras på denna klassificering och har hämtats ur sammanställning utgiven av bl.a. The World Resources Institute.

Eftersom endast objekt som är större än 10 km² ingår, finns ingen överensstämmelse med de officiella nationella uppgifter för Sverige som lämnas i detta meddelande.

I flera europeiska länder är uppemot en femtedel av arealen skyddad i någon form. Andelen i Sverige är 9 %.

Beräknas de skyddade arealerna per invånare har de glesbebyggda nordiska länderna stora värden jämfört med de kontinentala EU-länderna.

Tabell 27 Skyddad natur i ett antal europeiska länder 1997

Table 27 Protected nature in some European countries in 1997

Land	Skyddad natur			
	Antal	Areal, 1000 ha	% av total areal	ha/1000 inv
EU-länder				
Belgien	4	78	2,6	7,7
Danmark	112	1 368	32,2	258,9
Finland	126	1 823	11,7	354,7
Frankrike	132	6 416	9,9	109,5
Irland	13	59	0,9	16,1
Italien	169	2 146	7,3	37,3
Luxemburg		Uppgift saknas		
Nederländerna	75	228	6,7	14,6
Portugal	24	595	6,5	60,7
Spanien	217	4 216	8,4	107,2
Storbritannien	148	4 942	20,5	84,9
Sverige	241	3 709	9	419,2
Tyskland	518	9 414	27	114,7
Österrike	176	2 344	28,3	290,4
Övriga nordiska länder				
Island	24	972	9,7	3 586,70
Norge	118	2 075	6,8	470,9
Övriga				
USA	1 615	122 604	13,4	457,6
Canada	718	92 110	10	3 069,90
Japan	65	2 550	6,8	20,3
Australien	966	53 708	7	2 898,10
Ryssland	210	51 670	3,1	350,8

Källa: World Resources 1998-99. The World Resources Institute et al. 1998.

Fördelning av NP, NR, NVO och DSO på kommuner

Försök har gjorts att fördela de skyddade arealerna nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och djurskyddsområden per kommun. Detta redovisas i tabell 28. Av olika skäl är kvaliteten på kommunuppgifterna något osäker av skäl som redovisas nedan.

Ett åttiotal skyddade områden sträcker sig över kommungräns. För dessa finns endast uppgifter om hela NR, NVO eller DSO i Naturvårdsregistret. För att kunna fördela arealerna på de olika kommunerna (i något fall upp till 5 kommuner), har de digitala gränserna för områdena använts. Det har då visat sig att de av LMV upprättade digitala gränserna ofta ger en areal som avviker från de som återfinns i Naturvårdsregistret, och som härstammar från länsstyrelsernas beslut. I några fall är differenserna betydande. Detta gäller även vissa större områden, t.ex. Gullmarns NVO och Värmlandsskärgårdens NR. Uppgifterna har dock justerats så att totalarealen stämmer med den som återfinns i Naturvårdsregistret.

Vattenarealer inom de skyddade områdena består av såväl insjöar och älvar som havsområden. I SCB:s arealstatistik finns inga uppgifter om kommunernas andelar av kontinentalsockeln. Vid beräkning av andelen skyddad areal i kommunerna måste därför havsvattenarealen dras bort. De andelar som presenteras i tabellen, och som redovisas i figur 19, är beräknade på landarealerna.

Några resultat

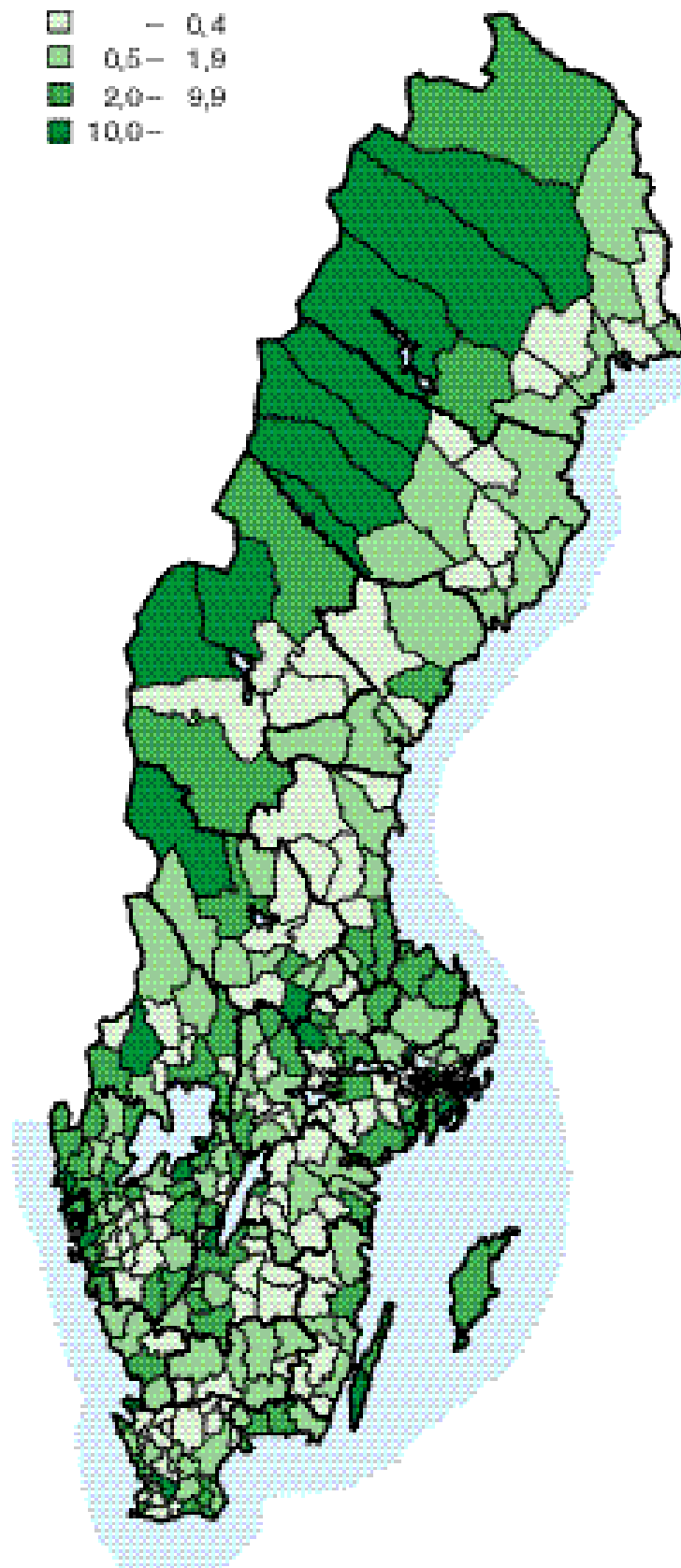
Skyddade områden av något slag saknas helt i 15 av landets 289 kommuner. I hälften av kommunerna, 151 st., är mer än 1 % av landarealen skyddad i någon form, medan 32 kommuner har mer än 10 % av sin landareal skyddad. Allra störst andel skyddad landareal återfinns i Salems kommun (59 %) och Sorsele (57 %). I absoluta tal dominerar inre Norrlands ytstora kommuner, som Jokkmokk, Gällivare och Sorsele.

Karta visande fördelningen kommunvis återfinns nedan.

Figur 19 Skyddad areal (NP, NR, NVO och DSO) kommunvis, procent av total landareal i resp. kommun)

Chart 19 Protected land area (all types of protection) by municipality, per cent of total land area in each municipality

Tabell 28 Skyddad natur per kommun 1999

Table 28 Protected nature by municipality

Kommun Län	Antal					Total areal, hektar					Landareal, hektar					% av land
	NP	NR	NVO	DSO	Tot	NP	NR	NVO	DSO	Tot	NP	NR	NVO	DSO	Tot	
Upplands-Väsby	0	1	0	0	1	0	210	0	0	210	0	150	0	0	150	2,0
Vallentuna	0	2	1	0	3	0	589	100	0	689	0	468	60	0	528	1,5
Österåker	0	8	0	0	8	0	1 033	0	0	1 033	0	285	0	0	285	0,9
Värmdö	0	40	0	7	47	0	25 090	0	530	25 620	0	4 921	0	151	5 072	11,6
Järfälla	0	3	1	1	5	0	1 968	223	1	2 192	0	1 473	181	0	1 654	30,9
Ekerö	0	8	0	0	8	0	706	0	0	706	0	353	0	0	353	1,6
Huddinge	0	2	1	1	4	0	109	680	35	824	0	109	660	9	778	6,0
Botkyrka	0	7	1	0	8	0	79	650	0	729	0	78	350	0	428	2,2
Salem	0	0	1	0	1	0	0	3 700	0	3 700	0	0	3 220	0	3 220	59,0
Haninge	1	13	0	5	19	1 191	15 496	0	443	17 130	1 136	4 112	0	115	5 363	11,8
Tyresö	1	5	0	0	6	779	2 656	0	0	3 435	744	2 280	0	0	3 024	43,9
Upplands-Bro	0	6	0	0	6	0	1 410	0	0	1 410	0	438	0	0	438	1,9
Nykvarn	0	1	0	0	1	0	15	0	0	15	0	15	0	0	15	0,1
Täby	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Danderyd	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Sollentuna	0	2	0	1	3	0	1 028	0	1	1 029	0	995	0	0	995	18,7
Stockholm	0	3	0	0	3	0	426	0	0	426	0	411	0	0	411	2,2
Södertälje	0	14	3	0	17	0	4 181	1 080	0	5 261	0	1 971	934	0	2 905	5,5
Nacka	0	3	3	0	6	0	118	970	0	1 088	0	114	845	0	959	10,1
Sundbyberg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Solna	0	0	1	0	1	0	0	31	0	31	0	0	31	0	31	1,6
Lidingö	0	0	1	1	2	0	0	339	1	340	0	0	283	1	284	9,4
Vaxholm	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Norrköping	1	44	1	10	56	188	6 934	4 500	320	11 942	73	2 230	5	61	2 369	1,2
Sigtuna	0	6	0	1	7	0	445	0	263	708	0	375	0	152	527	1,6
Nynäshamn	0	4	2	4	10	0	7 134	620	59	7 813	0	1 847	258	17	2 122	6,0
Stockholms (AB)	2	169	15	30	216	2 158	69 622	12 893	1 653	86 331	1 953	22 623	6 827	507	31 910	4,9
Häbo	0	5	0	0	5	0	2 231	0	0	2 231	0	1 986	0	0	1 986	14,0
Älvkarleby	0	2	0	0	2	0	2 347	0	0	2 347	0	496	0	0	496	2,4
Tierp	0	9	0	5	14	0	7 931	0	499	8 430	0	4 835	0	76	4 911	3,2
Uppsala	0	22	0	1	23	0	2 193	0	0	2 193	0	1 624	0	0	1 624	0,7
Enköping	0	13	0	9	22	0	3 647	0	163	3 810	0	1 624	0	24	1 648	1,4
Östhammar	0	19	0	15	34	0	8 314	0	4 234	12 548	0	4 320	0	233	4 553	3,1
Uppsala (C)	0	67	0	30	97	0	26 663	0	4 896	31 559	0	14 907	0	333	15 240	2,2
Vingåker	0	1	0	0	1	0	18	0	0	18	0	16	0	0	16	0,0
Gnesta	0	2	0	13	15	0	78	0	104	182	0	41	0	56	97	0,2
Nyköping	0	26	0	66	92	0	17 032	0	4 667	21 699	0	6 432	0	651	7 083	5,0
Oxelösund	0	1	0	8	9	0	9	0	2 990	2 999	0	9	0	34	43	1,3
Flen	0	11	1	62	74	0	436	89	292	817	0	192	89	34	315	0,4
Katrineholm	0	8	0	3	11	0	187	0	10	197	0	187	0	0	187	0,2
Eskilstuna	0	10	1	6	17	0	4 636	735	100	5 471	0	2 343	548	44	2 935	2,7
Strängnäs	0	9	1	5	15	0	877	57	39	973	0	201	57	18	276	0,4
Trosa	0	8	1	6	15	0	11 219	1 755	0	12 974	0	1 269	1 343	0	2 612	12,6
Södermanlands (D)	0	72	4	162	238	0	34 491	2 636	8 213	45 330	0	10 686	2 037	848	13 564	2,2
Ödeshög	0	9	0	0	9	0	1 722	0	0	1 722	0	151	0	0	151	0,3
Ydre	0	8	0	6	14	0	412	0	50	462	0	310	0	6	316	0,5
Kinda	0	6	0	2	8	0	155	0	19	174	0	132	0	3	135	0,1
Boxholm	0	3	0	7	10	0	64	0	35	99	0	61	0	4	65	0,1
Åtvidaberg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0
Finspång	0	2	0	0	2	0	36	0	0	36	0	36	0	0	36	0,0
Valdemarsvik	0	13	0	33	46	0	15 587	0	2 042	17 629	0	4 898	0	351	5 249	7,2
Linköping	0	12	0	1	13	0	1 388	0	4	1 392	0	826	0	1	827	0,6
Norrköping	0	14	1	4	19	0	13 282	288	241	13 811	0	1 739	288	21	2 048	1,4
Söderköping	0	7	0	18	25	0	3 120	0	7 451	10 571	0	504	0	421	925	1,4
Motala	0	6	0	0	6	0	550	0	0	550	0	154	0	0	154	0,2
Vadstena	0	3	0	0	3	0	3 162	0	0	3 162	0	1 013	0	0	1 013	5,5
Mjölby	0	4	1	0	5	0	952	23	0	975	0	209	23	0	232	0,4
Östergötlands (E)	0	85	2	70	157	0	40 430	311	9 842	50 583	0	10 032	311	806	11 151	1,1
Aneby	0	4	0	0	4	0	169	0	0	169	0	126	0	0	126	0,2
Mullsjö	0	1	0	4	5	0	35	0	43	78	0	35	0	26	61	0,3
Häbo	0	4	0	1	5	0	81	0	189	270	0	44	0	129	173	0,5
Gnosjö	1	1	0	0	2	4 392	0	0	0	4 392	4 191	0	0	0	4 191	9,9
Gislaved	0	5	2	0	7	0	453	2 205	0	2 658	0	243	1 565	0	1 808	1,6
Vaggeryd	1	2	0	2	5	593	55	0	20	668	566	55	0	1	622	0,7
Jönköping	0	17	0	3	20	0	2 978	0	253	3 231	0	2 971	0	80	3 051	2,1
Nässjö	0	0	1	5	6	0	0	176	127	303	0	0	161	1	162	0,2
Värnamo	1	8	0	2	11	2 865	362	0	44	3 271	2 734	213	0	34	2 981	2,4
Sävsjö	0	2	0	0	2	0	20	0	0	20	0	19	0	0	19	0,0

Fakta om statistiken

Detta omfattar statistiken

Syftet med det statistiska meddelandet "Skyddad natur" är att ge en sammanfattande bild av läget när det gäller skyddade områden i Sverige samt att redovisa vissa bearbetningar och analyser beträffande skyddsläget. Rapporten har utarbetats i samarbete mellan SCB och Naturvårdsverket.

Publicering sker årligen i form av Statistiskt Meddelande (SM) i serien Sveriges officiella statistik. SM avseende förhållandet den 31 dec. 1998 publicerades i juli 2000.

Definitioner och förklaringar

Nationalpark (NP)

Ett större sammanhängande område av viss landskapstyp kan med stöd av 7 kap. 2 § miljöbalken avsättas som nationalpark. Området bör befinna sig i "naturligt tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick". En förutsättning är att staten äger marken. Beslut om att avsätta nationalpark fattas av riksdag och regering. Kriterier, riktlinjer och mål för bildandet av nya nationalparker framgår av Naturvårdsverkets Nationalparksplan.

Naturresevat (NR)

Område som behöver särskilt skyddas och vårdas p.g.a sin säregna eller värdefulla naturs skull eller p.g.a. att området är av väsentlig betydelse för allmänhetens friluftsliv, kan genom beslut av länsstyrelse eller kommun avsättas som naturresevat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken. Naturresevat kan omfatta såväl privat som samhällsägda mark. Motiven för resevatsbildning kan vara mångskiftande, allt från friluftsliv och rekreation till strikt vetenskapliga som t.ex skydd för flora och fauna eller orörda referensområden för miljöövervakning och forskning. Oftast är ändamålet med förordnandet en kombination av ovanstående motiv.

Naturvårdsområde (NVO)

Naturvårdsområden har inrättats när särskilda åtgärder behövs för att skydda eller vårda naturmiljön. Nya naturvårdsområden kan inte bildas med stöd av miljöbalken. De gamla områdena ligger dock kvar med samma rättsverkan och namn. Befintliga naturvårdsområden skall vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturresevat.

Kulturresevat

Kulturresevat får avsättas av länsstyrelse eller kommun i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap. Detta är ett nytt institut som tillkom med miljöbalken.

Naturminne (NM)

Småområden, vanligtvis mindre än 1 ha, eller punktobjekt som t.ex träd, trädgrupper, flyttblock och jättegrytor kan av länsstyrelsen eller kommunen med stöd av 7 kap. 10 § miljöbalken skyddas som naturminne.

Djurskyddsområde (DSO)

I syfte att trygga vissa områden för djurlivet kan länsstyrelsen eller kommunen med stöd av 7 kap. 12 § miljöbalken inrätta djurskyddsområden. Föreskrifterna innebär att allmänheten, och i vissa fall även markägaren, inte får vistas inom området under viss tid av året. Föreskrifterna kan även inskränka rätten till jakt och fiske. De vanligaste motiven för djurskyddsområden är att skydda fåglars

häckningsområden under häckningstid (fågelskyddsområde) eller sälars uppehållsplatser (sälskyddsområde).

Det bör understrykas att förordnande om djurskyddsområde endast kan reglera tillträde, jakt och fiske och därmed inte innebär något skydd för naturtypen i fråga. Sedan den 1 augusti 1991 finns även möjlighet för länsstyrelsen att på motsvarande sätt besluta om beträdnadsförbud till skydd för växtarter.

Fridlysning av djur och växter

Med stöd av 8 kap. miljöbalken kan Naturvårdsverket besluta om fridlysning av djur- och växtarter i hela landet. Länsstyrelserna kan på motsvarande sätt meddela fridlysningsbestämmelser för djur- och växtarter i länen.

Biotopskydd

Med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken kan biotoper skyddas.

Marina reservat

Ett relativt nytt skyddsobjekt är marina reservat. Syftet med dessa är att skydda marint värdefulla miljöer, ekosystem, arter och processer. Dessa är redan skyddade som NP, NR eller NVO.

Riksintressanta områden

I miljöbalken 3 kap. 6 § finns regler om områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv. En del av dessa riksobjekt kan vara skyddade med stöd av andra bestämmelser enl miljöbalken, men de flesta saknar sådant stöd.

Skyddade älvar, nationalstadspark

Skyddsregler enl. miljöbalken, se tabelltexten.

Skötselplan

Enligt områdesskyddsförordningen 3 § skall länsstyrelsen eller kommunen fastställa en skötselplan för ett naturreservats eller kulturresevats långsiktiga vård. En skötselplan skall ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat eller kulturresevats.

Skyddsmotiv

De huvudsakliga skyddsvärden som ligger till grund för förordnandet, skyddsmotiven, anges enligt följande kod:

B = vetenskapligt botaniskt

Z = vetenskapligt zoologiskt (exklusive ornitologi)

O = vetenskapligt ornitologiskt

E = vetenskapligt allmänekologiskt

S = vetenskapligt skogligt, värden som är knutna till skogsekosystemet t ex skoglig kontinuitet eller orördhet

G = geovetenskapligt

H = vetenskapligt hydrologiskt

Li = vetenskapligt limnologiskt

M = vetenskapligt marint

K = vetenskapligt kulturhistoriskt/kulturmiljö

P = pedagogiskt, endast för objekt som är direkt avsedda att utnyttjas för undervisningsändamål

F = forskningsområde/referensområde, endast för objekt som är direkt avsedda att nyttjas för forskning eller miljöövervakning

L = landskapsbild

R = rekreation, friluftsliv

Skyddsmotiv för nationalparkerna anges i tabell 1. I tabell 9 och figur 10 ges en sammanställning över fördelningen av skyddsmotiv. Observera att varje objekt kan ha ett eller flera skyddsmotiv och att skyddsmotiven anges utan prioriteringsordning. Endast de skyddsmotiv som uttryckligen finns angivna i besluten har registrerats i Naturvårdsregistret.

Så görs statistiken

Föreliggande uppgifter om skyddad natur i Sverige är till stora delar hämtade ur Naturvårdsverkets centrala datorbaserade Naturvårdsregister. Det slutliga registeruttag som ligger till grund för här redovisad sammanställning gjordes i sept. 2000. Sammanställningar baserade på registeruttag från annan tidpunkt kan skilja sig något från de här publicerade, dels beroende på att registret uppdateras kontinuerligt, dels på att en relativt lång eftersläpning i uppdateringen av vissa registeruppgifterna kan ha förekommit.

Naturvårdsregistret – historik och uppläggning

Enligt 33 § områdesskyddsförordningen skall länsstyrelsen föra ett register över beslut i naturvårdsärenden och andra förhållanden på naturvårdens område (naturvårdsregister). Vidare skall Naturvårdsverket föra ett sammanfattande riksregister. Med stöd av denna paragraf har Naturvårdsverket år 1980 meddelat närmare anvisningar i form av en kungörelse för hur detta skall ske (Statens naturvårdsverks författningssamling SNFS 1980:1, NV:4).

I takt med att Naturvårdsverket erhöll uppgifter, strukturerade på det sätt som föreskrivs i ovan nämnda kungörelse, påbörjades ett arbete att bygga upp ett datorbaserat, centralt naturvårdsregister. Detta register benämns i föreliggande publikation Naturvårdsregistret. Naturvårdsregistret bygger alltså helt och hållet, med undantag av data om nationalparkerna samt djur- och växtarter fridlysta i landet, på de uppgifter som har erhållits, och fortlöpande erhålls, från länsstyrelserna. Varje län har således ett eget register över skyddade områden m.fl förhållanden på naturvårdens område.

Ajourföring av Naturvårdsregistret sker på Naturvårdsverket på basis av de uppgifter som verket fortlöpande erhåller från länsstyrelserna och kommunerna. Ett beslut registreras inte i Naturvårdsregistret förrän det vunnit laga kraft (det datum beslutet börjar gälla). Detta medför att inkomna beslut får ligga på bevakning till dess att överklagandetiden har gått ut eller att eventuella överklaganden har avgjorts. Det innebär i sin tur en viss fördröjning mellan tidpunkten för länsstyrelsens beslut och det att uppgifterna registreras i Naturvårdsregistret.

Det bör påpekas att vid sidan av det datorbaserade Naturvårdsregistret har Naturvårdsverket ett traditionellt arkivregister med handlingar rörande naturvårdsobjekt. Detta arkivregister följer Naturvårdsregistrets indelning beträffande objektnummer.

Digitala gränser för objekt med utbredning införs i den s.k. NAVO-basen. Ajourföring av denna bas sker en gång per år av lantmäteriverket på uppdrag av Naturvårdsverket. För punktobjekt, som naturminnena, finns koordinater.

Statistikens tillförlitlighet

Naturvårdsregistret innehåller samtliga objekt av den typ som redovisas i denna rapport. Uppdatering av registret sker kontinuerligt sedan besluten vunnit laga kraft. Vid beslut om utvidgning av ett område förs den "nya" arealen in i registret samtidigt som tidigare arealuppgift utgår. Detta innebär att uttag ur registret vid olika tidpunkter kan medföra att olika arealuppgifter erhålls för ett och samma objekt. Någon rutin för att fastställa arealen vid en viss tidpunkt finns

inte. Nybildat eller upphört objekt kan däremot hanteras utifrån angivet datum då beslutet skall gälla.

En jämförelse med de arealuppgifter som erhålls utifrån de av Lantmäteriverket upprättade digitala gränserna med de arealuppgifter som återfinns i Naturvårdsregistret visar att en viss osäkerhet finns i Naturvårdsregistrets arealuppgifter.

Vidare skall observeras att ett och samma område som sträcker sig över länsgräns redovisas som ett område i vardera länet med olika objektidentitet. Antalet sammanhängande områden av visst slag i landet som helhet är därför något lägre än de under "Summa 1999" redovisade.

Mer information om statistiken och dess kvalitet ges i en särskild [Beskrivning av statistiken](#) på SCB:s webbplats, www.scb.se.

Flera av djurskyddsområdena är avsatta för sälskydd

Summary

The information contained in this report on protected nature in Sweden is taken from the Swedish Environmental Protection Agency's computerised nature conservation register. The purpose of the statistical report "Protected Nature" is to give an overall picture of the situation concerning protected areas in Sweden as well as to give an account of certain revisions and analyses that have been carried out concerning the general status of nature protection in Sweden.

Up until 1 January 1999, the main legislative provision for nature protection in Sweden were embodied in the Act on the Management of Natural Resources (NRL), which formed a kind of umbrella. Its provisions were implemented in so-called special acts, of which the most important were the Nature Conservation Act (NVL) and the Environment Protection Act (ML). On 1 January 1999, these Acts were replaced by the Environmental Code. From now on the references refer to the Acts in force on 31 December 1999.

The situation in Sweden as of 31 Dec. 1999 concerning the statutory protection of nature regulated by Environmental Code is summarized below.

Overview of protected areas in Sweden 1999

	Quantity	Total area, hectares	Land surface (i.e. excluding water), hectares
National Parks (NP)	26	652 396	590 683
Nature Reserves (NR)	2 122	2 922 872	2 353 399
Nature Management Areas (NVO)	139	223 816	145 986
Wildlife Sanctuaries (DSO)	1 060	107 828	60 228
Totalt	3 347	3 906 912	3 150 296

In all, the above forms of protection encompass 3.15 million hectares of land, which represents 7.7 % of Sweden's land surface. The following facts should be specially noted.

Each nature reserve has its own tailor-made regulations. This entails, for example, that forest tracts within the nature reserves in many cases completely lack protection or may have only limited protection.

Wildlife sanctuary status does not imply any protection for the accompanying biotope/nature type. Only such matters as access, hunting and fishing are regulated. It is therefore debatable whether wildlife sanctuary areas should even be included in the concept of "protected nature".

Natural monuments usually consist of natural objects, such as trees or erratic blocks. The surface areas in this protection category are negligible by comparison and are thus not mentioned here.

The figure 7.7 % of Sweden's land surface can therefore only be used as a measure of how much of the land surface receives some degree of legal protection under the auspices of the Environmental Code. This means that this figure gives no indication as to whether the included nature types have satisfactory protection.

Of special interest from a nature conservation perspective is the possibility of observing the area of productive forest land that is completely protected by the Environmental Code. Many groups of organisms are dependent on such productive forest habitats.

Altogether, the different categories of productive forest land (land protected within national parks and nature reserves, land purchased for the nature conservation foundations without legal protection, and crown forest reserves) make up

760-785 000 hectares, which is equivalent to 3.2-3,4 % of Sweden's total productive forest land area.

Coniferous forest is the predominant type of nature found in national parks, nature reserves and nature management areas (approx. 24 %). Deciduous forest (11 %), mixed forest (2 %), mires (11 %), heaths, meadows and shrubland (22 %) and substratum-dominated land (10 %) are also well represented. Water surfaces make up about 19 % of the total.

The total area of protected mires amounts to 423 000 hectares, compared to the total mire area in Sweden of 5 million hectares. Most of the protected mire is situated in the three northernmost counties of Norrbotten, Västerbotten and Jämtland.

Marine reserves are a new form of protected area. So far four marine reserves have been established. All of them are also NP, NR, or NVO.

Another new concept is the national city park. Only one has been defined so far (in the vicinity of Stockholm), while others are in the process of being created.

Areas with protected status are very unevenly distributed in the country. As regards national parks and nature reserves, 2.7 million hectares or about 77 % of the total area is to be found in the three northernmost counties. Within these counties the protected areas are concentrated within the mountains or along the edge of the mountain chain.

Data on the protected areas broken down by the 289 municipalities can be found in table 28. Due to difficulties in distributing the area of those national parks, etc. that extend over parts of more than one municipality, the data quality in the appendix is not perfect.

To secure new and present areas, SEK 297 million has been paid.

The protection of biotopes is regulated in the Environmental Code ch. 7, sect. 11 and consists of three types of protection. 1 149 areas comprising 3 236 hectares of forest biotopes have been delimited by the County Forestry Boards. The County Government Boards have delimited agricultural biotopes in 67 areas comprising 128 hectares.

In the Environmental Code ch. 4, sect. 6, rivers protected from water power development are mentioned. These comprise the four National Rivers Torne, Kalix, Pite, and Vindelälven and a further 40 river basins with a total area of 153 289 km². Moreover, 10 river courses are protected.

The Nordic countries have large areas of protected nature per capita compared to other parts of Europe. If, on the other hand, we consider protected nature as a share of total area, many European countries have protected greater shares of their territories, in spite of greater population density.

List of terms

alla kategorier	all categories
allmän ekologi	general ecology
antal	number of
areal	area
barrskog	coniferous forest
begränsat skydd	limited protection
biotop	biotope
blandskog	mixed forest
bokskog	beech forest
bolag	company
botanik	botany
djurart	animal species
djurskyddsområde	wildlife sanctuary
därav landyta	land surface (excluding water)
enskilda	private
fastställd	determined
forskning	research
fridlyst	protected (by law)
friluftsliv	outdoor recreation
geovetenskap	geology
hela landet	the whole country
huvudsakliga skyddsmotiv	main reason for protection
hydrologi	hydrology
ideella	non-profit
inget skydd	no protection
jordbruksmark	agricultural land
kommun	municipality
kulturhistoriskt/kulturmiljö	cultural-historical/cultural environment
landskapsbild	scenery
limnisk ekologi	freshwater ecology
län	county
länsstyrelsen	County Administrative Board
länsvisa listor	countywide lists
lövskog	deciduous forest
marin ekologi	marine ecology
marinreservat	marine reserve
militära försvaret	military defence
miljöbalken	Environmental Code
miljöskyddslagen	Environmental Protection Act
myr	mire
namn	name

nationalpark	national park
nationalstadspark	national city park
naturminne	natural monument
naturreservat	nature reserve
naturtyp	nature type
naturresurslagen (NRL)	Act on the Management of Natural Resources
naturvårdsförvaltare	nature conservation manager
naturvårdslagen (NVL)	Nature Conservation Act
naturvårdsområde	nature management area
Naturvårdsverket	the Swedish Environmental Protection Agency
nummer	number
ornitologi	ornithology
pedagogik	education
privat	private
riksintresse	national interest
sammanställning	list
sjö	lake
skoglig ekologi	forest ecology
Skogsstyrelsen	National Board of Forestry
Skogsvårdsstyrelsen	County Forestry Board
skyddad natur	protected area
skyddad produktiv skog	protected productive forest land
skyddsmotiv	reason for protection
skötselplan	management plan
staten	government(-owned)
stiftelse	foundation
substratdominerad mark	substratum-dominated land
totalt skydd	complete protection
totalyta	total area
utsläpp	discharge, emission
vatten	water
vattenkraftsutbyggnad	development of water power
vegetationstäckt öppen fastmark	heaths, meadows and shrubland
vetenskapliga institutioner	scientific institutions
zoologi	zoology
älv	river
övrigt	other